

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI

RESİMDE MELANKOLİK DOĞA YORUMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKHAN KARA

BALIKESİR, 2024

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI

RESİMDE MELANKOLİK DOĞA YORUMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKHAN KARA

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. FERGANA KOCADORU ÖZGÖR

BALIKESİR, 2024

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Resim Anasanat Dal'ında 202112543003 numaralı İlkhan Kara'nın hazırladığı Resimde Melankolik Doğa Yorumları konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca .././2024 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OYBİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Üye (Başkan) Doç. Dr. Fergana KOCADORU ÖZGÖR

İmza

Üye Doç. Serpil AKDAĞLI

İmza

Üye Dr. Öğr. Üyesi Altay ALDOĞAN

İmza

Enstitü Onayı

ETİK BEYAN

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

.../.../20...

İmza

İlkhan Kara

ÖNSÖZ

Melankoli ve doğa kavramlarının, resim sanatındaki farklı yorumlama örnekleri, bu çalışmanın ilham kaynağı olmaktadır. Ressamların ve ressam adaylarının sanatsal arayış süreçleri, günümüzde çok önemli bir konudur. Melankolik duygular barındıran sanatçıların, kendilerini ifade etmeye çalıştıkları eserlerinde, birçok duyguyu harekete geçiren resimler yaptığı görülmektedir. Melankolik duygular, resim sanatında renk, biçim, kompozisyon, perspektif ve tema olarak günümüzde ele alınmaktadır. Doğa temasının içindeki melankolik duyguları, sanatçılar istemli-istemli bir şekilde izleyiciye aktarmaktadır. Sanatçıların, resimlerinde melankolik doğa algısını oluşturmaları, bu araştırmanın konusu bağlamında çok değerli bir yer edinmektedir. Araştırmalar sonucu yaptığım bu çalışma, sanatsal gelişim sürecime büyük bir katkı sağlamıştır. Ürettiğim sanatsal çalışmaların melankolik havası, bu araştırmaları yapmamdaki en büyük neden olmaktadır. Araştırmanın süreci boyunca bana yol gösteren değerli hocam Sayın Doç. Dr. Fergana KOCADORU ÖZGÖR'e ve manevi desteklerini hiç esirgemeyen aileme ve yakın arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

BALIKESİR, 2024

İLKHAN KARA

ÖZET

RESİMDE MELANKOLİK DOĞA YORUMLARI

KARA, İlkhan

Yüksek Lisans, Resim Anasanat Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fergana KOCADORU ÖZGÖR

2024, 79 Sayfa

Resimde melankolik doğa yorumlarının ele alındığı bu araştırmada, daha çok insana ait bir rahatsızlık olarak görünen melankoli kavramının, ressamlar ve eserlerindeki doğa temasına, nasıl yansıtıldığına örnekleri üzerine bir araştırma yapılmıştır. İlgili alanyazın kısmında, ilk olarak melankoli kavramının tarihsel sürecinden ve sağlık alanındaki ele alınış biçimlerinden söz edilmektedir. Daha sonraki kısımda ise, resim sanatındaki doğa temasının, çağlar ve akımlar üzerindeki çeşitli örneklerinden bahsedilmektedir. Çalışmanın devamında, resim sanatındaki doğa temasını içeren, eserlerin melankolik duygular bağlamında yorumlanma örneklerinden ve başlıca ressamların melankolik duygu durumlarından bilgiler içeren bir bölüm ele alınmıştır. Son bölümde ise melankolik kişilik durumuna sahip ressamların, duygularını ifade etme aracı olarak ürettikleri eserlerden esinlenerek, güncel bir bakış açısıyla yorumlanmış, melankolik doğa temalı çalışmalar alt metinleri ile bulgular ve yorumlar kısmına eklenmiştir. Sonuç olarak melankoli kavramının, ressamlar ve eserleri üzerindeki etkilerinin, izleyicilerde uyandırmakta olduğu duygu durumlarının sebeplerine ulaşılmaktadır. Resim sanatında işlenen melankolik doğa temasının, izleyicilerde hissettirdikleri bu duyguların, nereden ve nasıl geldiği hedeflenmiştir. Resimde melankolik doğa yorumlarının pek çok farklı yorumunu ve analizini inceleyen bu araştırma; sanat tarihindeki akımların, ressamların ve eserlerin, melankolik duygu durumuyla harmanlandığı noktaları temel bir konu haline getirmektedir. Bu araştırma, çeşitli kaynaklar üzerinden edinilen bilgiler-görseller ile desteklenmiş ve farklı bakış açılarının yorumları ile çeşitlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Melankoli, Doğa, Resim Sanatı

ABSTRACT

MELANCHOLIC NATURE COMMENTS IN PAINTING

KARA, İlkan

Master, Department of Painting

Advisor: Assist. Prof. Dr. Fergana KOCADORU ÖZGÖR

2024, 79 Pages

In this research, which deals with melancholic interpretations of nature in painting, a research has been conducted on examples of how the concept of melancholy, which seems to be a mostly human disorder, is reflected in the nature theme in painters and their works. In the relevant literature, firstly, the historical process of the concept of melancholia and its approaches in the field of health are mentioned. In the next part, various examples of the nature theme in painting over ages and movements are mentioned. In the continuation of the study, a section containing the theme of nature in painting, examples of interpretation of works in the context of melancholic emotions and information about the melancholic emotional states of the main painters are discussed. In the last section, inspired by the works produced by painters with melancholic personality as a means of expressing their feelings, interpreted from a current perspective, melancholic nature-themed works were added to the findings and comments section with their subtexts. As a result, the reasons for the effects of the concept of melancholy on painters and their works and the emotional states it evokes in the audience are reached. It is aimed to examine where and how the melancholic theme of nature in painting and the emotions it makes viewers feel come from. This research examines many different interpretations and analyzes of melancholic nature in painting; It makes the points where movements, painters and works in art history blend with a melancholic emotional state a fundamental subject. This research was supported by information and images obtained from various sources and diversified with comments from different perspectives.

Keywords: Melancholy, Nature, Painting Art

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
GÖRSELLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu (Problemi)	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Araştırmanın Varsayımları	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.6. Tanımlar	3
2. İLGİLİ ALANYAZIN	5
2.1. Kuramsal Çerçeve	5
2.1.1. Melankoli Kavramının Tarihsel Süreci.....	5
2.1.1.1. Antik Çağ ve Orta Çağ Dönemlerinde Melankoli Kavramı	5
2.1.1.2. Rönesans ve Aydınlanma Dönemlerinde Melankoli Kavramı.....	6
2.1.1.3. Sağlık Alanında Melankoli Kavramı	6
2.1.2. Doğa Kavramının Resim Sanatında Ele Alınış Biçimleri.....	8
2.2. İlgili Araştırmalar.....	24
2.2.1. Melankolik Doğa Yorumlarının Resim Tarihindeki İzleri.....	24
3. YÖNTEM.....	58
3.1. Araştırmanın Modeli	58

3.2. Evren ve Örneklem	58
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	58
3.4. Veri Toplama Süreci	58
3.5. Verilerin Analizi.....	59
4. BULGULAR VE YORUMLAR	60
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	70
5.1. Sonuç.....	70
5.2. Öneriler	71
KAYNAKÇA	72

GÖRSELLER LİSTESİ

Sayfa

<u>Görsel 1.</u> Lascaux Mağara Resimleri, MÖ 15.000.....	8
<u>Görsel 2.</u> Villi Livia'dan duvar resmi, MÖ 1. Yüzyıl sonları, Detay, Yaklaşık genişlik 2.74 m, Museo Nazionale Romano, Roma	9
<u>Görsel 3.</u> Gentile da Fabriano, Güneş Doğarken Mısır'a Kaçış, Ahşap üzerine Tempera, 1423, Floransa.....	10
<u>Görsel 4.</u> Leonardo Da Vinci, Mona Lisa, T.Ü.Y.B., 1503-1507/1519, 77x53 cm, Louvre Müzesi	11
<u>Görsel 5.</u> Jan Weenix, Ölü Tavus Kuşuyla Natürmort, T.Ü.Y.B., 1692.....	12
<u>Görsel 6.</u> Jean Honore Fragonard, Salıncak, T.Ü.Y.B., 1767, 81 x 64.2 cm, Londra	13
<u>Görsel 7.</u> John Martin, Sadak Unutulmaz Sularının İzinde, T.Ü.Y.B., 1812.....	14
<u>Görsel 8.</u> Claude Monet, Nilüfer Gölü Üzerinde Köprü, T.Ü.Y.B, 1899, 92.7 x 73.7 cm New York.....	16
<u>Görsel 9.</u> Henri Edmond Cross, Cagnes'te Zypressen, T.Ü.Y.B., 1900, 80 x 100 cm	17
<u>Görsel 10.</u> V. Van Gogh Yıldızlı Gece, T.Ü.Y.B., 1889, 73.7 x 92.1 cm, New York	18
<u>Görsel 11.</u> Andre Derain, Collioure'daki Dağlar, T.Ü.Y.B., 1905, 81.3 x 100.3 cm	18
<u>Görsel 12.</u> Henri Rousseau, Aslanın Yemeği, T.Ü.Y.B., 1907, 113.7 x 160 cm, New York	19
<u>Görsel 13.</u> Paul Klee, Subtropikal Manzara, T.Ü.Y.B., 1918	20
<u>Görsel 14.</u> Jackson Pollock, Sonbahar Ritmi, T.Ü.Y.B., 1950, 266.7 x 525.8 cm Metropolitan Sanat Müzesi, New York	21
<u>Görsel 15.</u> Anselm Kiefer, Margarethe, Tuval Üzerine Yağlı Boya, Akrilik, Emülsiyon ve Saman Çöpü, 1981, 280 x 400 cm	22

<u>Görsel 16.</u> Peter Doig, Mimarın Dağ Geçidindeki Evi, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1991.....	23
<u>Görsel 17.</u> Geraldine Javier, Tutkuyla Sevdiği İçin Çok Seviliyor, Tuval Üzerine Yağlı Boya, Çerçevesi Gerçek Kelebekler İle İşleme, 2010, 228.5 x 160 cm.....	23
<u>Görsel 18.</u> Njideka Akunyili Crosby, Cassava Bahçesi, Kağıt Üzerine Karışık Teknik, 2015, 191.5 x 160.4 cm.....	24
<u>Görsel 19.</u> Giorgione, Fırtına, Tuval üzerine Tempera ve Fındık yağı ile Yağlıboya, 1510 ve Öncesi, 82x73 cm, Galleriedell' Accademia, Venedik.....	25
<u>Görsel 20.</u> Tiziano Vecelli, Mecdelli Meryem, T.Ü.Y.B., 1561-1565, 119x97 cm, Ermitaj Müzesi, Rusya.....	26
<u>Görsel 21.</u> Claude Lorrain, Tivoli'nin Hayali Görünümü, Bakır Üzerine Yağlıboya, 1642, 21.6x25.7 cm.....	28
<u>Görsel 22.</u> Jacob Van Ruisdael, Wijk Değirmeni, T.Ü.Y.B., 1670, 83 x 101 cm.....	29
<u>Görsel 23.</u> Francesco Lazzaro Guardi, San Marcuola'daki Yangın, T.Ü.Y.B., 1789, 32x51 cm, Accademia Galerisi, İtalya.....	30
<u>Görsel 24.</u> J. A. Dominique, Roger Angelica'yı Serbest Bırakıyor, T.Ü.Y.B., 1819, 147x190 cm, Louvre Müzesi, Fransa.....	31
<u>Görsel 25.</u> Caspar David Friedrich, Meşe Ormanında Manastır, T.Ü.Y.B., 1809-10, 110x171 cm, Alte Nationalgalerie, Berlin.....	33
<u>Görsel 26.</u> Caspar David Friedrich, Bulutların Üzerindeki Yolculuk, T.Ü.Y.B., 1818, 98.4x74.8 cm, Kunsthalle Hamburg, Hamburg.....	34
<u>Görsel 27.</u> Caspar David Friedrich, Umudun Enkazı, T.Ü.Y.B., 1823-1824, 96.7x126.9 cm, Kunsthalle Hamburg, Hamburg.....	35
<u>Görsel 28.</u> J. M. W. Turner: Kar Fırtınası: Hannibal ve Ordusu Alpleri Geçerken, T.Ü.Y.B., 1810-1812, 144.7x236 cm, Tate Britain, Londra.....	36
<u>Görsel 29.</u> J. M. W. Turner, Kar Fırtınası: Limanın Dışındaki Buharlı Gemi, T.Ü.Y.B., 1810-1812, 144.7x236 cm, Tate Britain, Londra.....	37
<u>Görsel 30.</u> J. M. W. Turner, Yağmur, Buhar ve Hız, T.Ü.Y.B., 1844, 90.8x122 cm, National Gallery, Londra.....	38

<u>Görsel 31.</u> John Constable, Çayırdan Salisbury Katedrali, T.Ü.Y.B., 1831, 1.52x1.9 m, Tate Britain, National Gallery.....	39
<u>Görsel 32.</u> Claude Monet, Gündoğumu, T.Ü.Y.B., 1872, 42 x 63 cm, Musee Marmottan Monet, Paris.....	40
<u>Görsel 33.</u> Claude Monet, Nilüferler, T.Ü.Y.B., 1895-1926, 219x602 cm, Orangerie Müzesi, Paris.....	42
<u>Görsel 34.</u> Arnold Böcklin, Ölüler Adası:1. Versiyon, T.Ü.Y.B., 1880, 111 x 115 cm, Basel.....	43
<u>Görsel 35.</u> V. Van Gogh, Buğday Tarlası ve Kargalar, T.Ü.Y.B., 1889, 72 x 92 cm.	44
<u>Görsel 36.</u> Edward Munch, Çılgılık, Karton Üzerine Tempera ve Pastel., 1893,91 x 73,5 cm, National Gallery, Oslo	45
<u>Görsel 37.</u> Yves Tanguy, Karanlık Bahçe, T.Ü.Y.B., 1928, 94.4X71.1 cm	46
<u>Görsel 38.</u> Paul Nash, Yeni Bir Dünya Kuruyoruz, T.Ü.Y.B., 1918, 71.2 x 90.4 cm	47
<u>Görsel 39.</u> Robert Rauschenberg, Kanyon, Karışık Teknik, 1959, 219 x 179 x 57.8 cm, New York.....	48
<u>Görsel 40.</u> Anselm Kiefer, Kış manzarası, Kağıt Üzerine Karışık Teknik, 1970, 43.2 x 35.9 cm.....	50
<u>Görsel 41.</u> Anselm Kiefer, Gecenin Düzenleri, Tuval Üzerine Emülsiyon, Akrilik ve Gomalak, 1996, 356 x 463 cm	51
<u>Görsel 42.</u> Peter Doig, Kano Gölü, T.Ü.Y.B., 1997, 200 x 300 cm.....	52
<u>Görsel 43.</u> Zeng Franzhi, Mavi, T.Ü.Y.B., 2015, 400 x 700 cm.....	53
<u>Görsel 44.</u> Kibong Rhee, Illogic A'ya Geçiş, Tuval Üzerine Akrilik, Polyester, Elyaf, 2021,.....	54
<u>Görsel 45.</u> Kibong Rhee, Siyah Gölge, Tuval Üzerine Akrilik, Reçine, Polyester Elyaf, 2022,.....	55
<u>Görsel 46.</u> Jordi Diaz Alama, Kanto VII: VIII, Öfkeli ve Tembel, T.Ü.Y.B., 2022, 160 x 224 cm.....	56

<u>Görsel 47.</u> Jordi Diaz Alama, Kanto XVIII, Rufianlar ve Baştan Çıkarıcılar, T.Ü.Y.B., 2022,.....	57
<u>Görsel 48.</u> Jordi Diaz Alama, Kanto XXII, Barateros, T.Ü.Y.B., 2022, 160 x 240 cm	57
<u>Görsel 49.</u> İlkhan Kara, Alacakaranlık, Kağıt Üzerine Yağlıboya, 21x29.7 cm, 2022	60
<u>Görsel 50.</u> İlkhan Kara, Sis ve Duman, Kağıt Üzerine Yağlı Boya, 21x29.7 cm, 2022	61
<u>Görsel 51.</u> İlkhan Kara, Antik Doğa, T.Ü.Y.B, 100x130 cm, 2022.....	62
<u>Görsel 52.</u> İlkhan Kara, Kanlı Ay, T.Ü.Y.B., 100x130 cm, 2022.....	63
<u>Görsel 53.</u> İlkhan Kara, Kayıp, T.Ü.Y.B., 90x110 cm, 2022.....	64
<u>Görsel 54.</u> İlkhan Kara, Maden Ocakları 1, T.Ü.Y.B., 90x110 cm, 2023.....	65
<u>Görsel 55.</u> İlkhan Kara, Maden Ocakları 2, T.Ü.Y.B., 90x110 cm, 2023.....	66
<u>Görsel 56.</u> İlkhan Kara, Maden Ocakları 3, T.Ü.Y.B., 90x110 cm, 2023.....	67
<u>Görsel 57.</u> İlkhan Kara, Maden Ocakları 4, T.Ü.Y.B., 90x110 cm, 2023.....	68
<u>Görsel 58.</u> İlkhan Kara, Maden Ocakları 5, T.Ü.Y.B., 110x170 cm, 2024.....	69

KISALTMALAR LİSTESİ

cm:	Santimetre
m:	Metre
MÖ:	Milattan Önce
T.Ü.Y.B.:	Tuval üzerine yağlı boya

1.GİRİŞ

Melankolik doğa yorumları, resim sanatı tarihindeki pek çok sanatçı tarafından istemli-istemli bir şekilde ele alınmış bir konu olmaktadır. Ressamların ürettikleri sanat eserlerinin, melankolik tavrı izleyicilerde çeşitli duygu durumlarına neden olmaktadır. Bu duygu durumlarından biri olan melankoli, doğa temalı resimlerde çeşitli örnekler ile izleyiciyi karşılamaktadır. Melankoli, ilk defa Antik Çağ'da ortaya çıkan bir kavramdır. Ortaya çıkışından itibaren günümüze kadar gelen melankoli kavramının belirtileri, ele alınış biçimleri, yorumlanma örnekleri ve özellikleri konusunda çeşitli kaynaklara ulaşılmaktadır. Yapılan araştırmalarda melankolik insanların, çağlar boyu yaşadıkları hayat zorlukları günümüze kadar gözlemlenmektedir. Melankoli kavramı, Rönesans ve günümüze kadarki çağlarda, daha çok sağlık alanında incelenmeye ve araştırılmaya başlanmıştır.

Doğa kavramı ise, yeryüzünün varoluşundan günümüze her daim araştırılan ve incelenen bir konudur. Resim sanatına mağara döneminde ele alınan doğa kavramı, resimlerde çok büyük bir etkiye sahip olmaktadır. Mağara döneminde karşılaşılan resimler, günümüz sanatında üzerinde çok durulan bir konu halindedir. Mağara döneminden sonraki çağlarda da pek çok farklı şekilde karşımıza çıkan “doğa” kavramı dönemlere göre tema, arka plan, sembol ve araç halinde resim sanatında kullanılmıştır.

Araştırmanın konusu bağlamında, insana ait bir duygu durumu olarak ele alınan melankoli ve insanların yeryüzünde ilk etkileşimde bulunduğu doğa kavramı bir araya gelmektedir. Resim sanatında melankolik doğa izlerini, geçmişten günümüze kadar taşıyan eserler üzerinde yorumlamalar yapılmış ve ressamların melankolik tavırlarını doğa temasıyla nasıl aktardıkları üzerine detaylı araştırmalar üzerinde durulmuştur. Ressamların içlerinde barındırdığı melankolik tavırların örnekleri, eserlerine çeşitli açılardan yansımaktadır. Çalışmanın bulgular ve yöntem bölümünde, geçmişten günümüze kadar ele alınan “melankoli” ve “doğa” kavramının yollarının keşiştiği eserlerden ilham alınarak üretilmiş olan sanatsal çalışmalar bulunmaktadır. Melankolik doğa teması üzerinde durulan sanatsal çalışmaların, izleyici üzerinde

oluşturabileceği çeşitli duygulardan bahsedilmiştir. Renklerin, biçimlerin, kompozisyonun ve ele alınan nesnelerin insanlar üzerindeki melankolik etkileri incelenmiş ve çeşitli örnekler ile desteklenmiştir. Sonuç olarak melankoli nedir, doğa nedir, melankolik doğa nerde nasıl ortaya çıkmıştır ve günümüze kadar gelen bu soruların cevapları üzerinde durulan bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Kaynaklardan edinilen bilgiler dahilinde melankolik doğa yorumları üzerinde durulan bu çalışma; melankolik temaya sahip doğa resimlerinin, resim sanatındaki yerine değinmek için araştırılmıştır.

1.1. Araştırmanın Konusu (Problemi)

Bu araştırmanın konusu melankolik doğa yorumlarının resim sanatı tarihindeki ortaya çıkış süreçlerindeki araştırmalar, örnekler, düşünceler, ortaya atılan fikirler, içinde bulunduğu eserler ve sanatçıların yaşamlarının analiz edilip, melankoli ve doğa hakkında bilgi sahibi olunmasını sağlamaktır.

Araştırmanın problemi resim sanatı tarihindeki, melankolik duygulara sahip sanatçıların ve melankolik doğa temasını içinde barındıran eserlerin, izleyicilerde uyandırdığı duygulardır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, melankolik doğa yorumlarını içinde barındıran resimleri derinlemesine incelenmektir. Melankoli nedir ve nasıl ortaya çıkmıştır sorularına yanıt bulmak ve resim sanatı tarihindeki doğa kavramının günümüze kadar nasıl ele alındığının bilgilerine ulaşmaktır. Melankolik doğa temasının izlerini resimlerinde günümüze kadar taşıyan ressamın, eserlerinden yola çıkarak yaşadıkları dönemler, akımlar ve içlerinde buldukları psikolojik sorunlar üzerinde araştırma yapmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, melankolik doğa temasına sahip resimlerin, izleyiciler üzerinde uyandırdığı etkilere ulaşmak için önemlidir. Farklı bakış açılarına sahip insanların

melankolik duygularını harekete geçiren doğa temalı resimlere hangi dönemlerde ulaşılmış, hangi ressamalarda hissedilmiş gibi bilgilere ulaşmak mümkündür.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Resim sanatında, melankolik doğa temasını içinde barındıran eserlerin izleyicilerde farklı duygular ve düşünceler yaşattığı düşünülmektedir. Resimde melankolik doğa yorumlarının örnekleri araştırılmış ve izleyicilerin farklı algı noktalarının tetiklendiği üzerine yorumlar bulunmuştur. Genel olarak, ressamların değişken duygu durumlarının eserlerinde aktardıkları ifade biçimleri, seyircilerin farklı algı noktalarına hitap ettiği varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, ilgili alanyazın kısmında, melankoli üzerine araştırmalar ile başlamaktadır. Doğa kavramının resim sanatı tarihindeki ele alınış biçimleri bölümünde, mağara döneminden modern sanata kadar incelenmiş olmakta ve 20. yüzyıl sonrasındaki “doğa” kavramı, çeşitli birkaç resim örneği ile sınırlandırılmıştır. Melankolik doğa yorumlamaları bölümü ise, Rönesans döneminden günümüz sanatına kadar, çoğunlukla Batı resim sanatındaki sanatçıların üretmiş olduğu eserleri ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Melankoli: TDK 'ya göre melankoli “kara sevda” ve “hüzün” anlamlarına gelmektedir. (http-1)

Doğa: TDK 'ya göre “insan eliyle büyük değişikliğe uğramamış, doğal yapısını koruyan çevre, tabiat” anlamlarına gelmektedir. (http-2)

Tekinsiz: TDK 'ya göre “tekin olmayan; uğursuz” ve “güvenilir olmayan; muammalı” anlamlarına gelmektedir. (http-3)

Freud'a göre tekinsiz; “genelde estetik konusundaki literatürün ihmal ettiği, kenarda kalmış bir alandır bu. “Tekinsiz” böyle bir alandır (Freud, 2021, s.27)”.

Hava Perspektifi: “Çizgiye dayanmayan ve renklerle elde edilen derinlik (Turani, 1980, s.49)”.

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümün içeriği “melankoli ve doğa” kavramlarının resim sanatındaki tarihsel süreçlerinden oluşmaktadır. Resimde melankolik doğa yorumları, sanatçıların örnek oluşturabilecek eserleri üzerindeki incelemeler ve günümüzdeki yorumlama örnekleri ile ilgili bir araştırma sunulmuştur.

2.1.1. Melankoli Kavramının Tarihsel Süreci

Melankoli kavramı Antik Çağ’dan günümüze kadar birçok farklı alanda ele alınmıştır. Melankolik kişiler, Antik Çağ, Orta Çağ, Rönesans dönemi, Modern dönem ve günümüze kadar incelenen bir konu haline gelmiştir.

2.1.1.1. Antik Çağ ve Orta Çağ Dönemlerinde Melankoli Kavramı

İki bin dört yüz yıl öncesinde, melankoli kavramı üzerine ilk araştırma ve incelemeler, Kos Adasında bulunan bir Tıp Okulundaki Hipokrat tarafından gerçekleştirilmiştir. Hipokrat, Aristophanes ile Sophokles’in ortaya çıkardığı yapıtlardan ilham alarak bu kişilik durumuna ilk kez melankoli ismini vermiştir. Antik Çağ’da ve Orta Çağ’da melankolik kişiliğe sahip insanlar, hep negatif yönde değerlendirilmişlerdir. Bu düşünce yapısı çağlar arası değişmemekle beraber üstüne melankoliklere akılsız, şizofren, deli ve ruhsal hasta gibi tanımlamalarda bulunulmuş hatta öldürülmüşlerdir. Orta Çağ’da yedi ölümcül günahın dördüncüsü olarak bilinen “acedia” terimi ile melankoli kavramı bir tutulmuştur (Teber, 1997, s.9). Antik ve Orta Çağlar dikkate alınacak olunursa, o dönemlerde bulunan normal olarak adlandırılan insanlar, melankolik kişiliğe sahip olan insanları anlamaya çalışmamışlar, tam tersine onları dışlamışlar, hor görmüşler hatta hayatlarını ellerinden almışlar. O dönemlerde bilimin ve teknolojinin olmaması, halkın bakış açılarını genişletememelerine neden olmaktadır. İnsanlar tarafından yapılan bu davranışlar, kendilerinden farklı bir kişiliğe sahip bireylere karşı tutumlarının sonuçlarını günümüze aktarmaktadır.

2.1.1.2. Rönesans ve Aydınlanma Dönemlerinde Melankoli Kavramı

Rönesans döneminde, melankoli kavramı bilimin yavaş yavaş gelişmesiyle bile çok farklı yönde ele alınmamıştır. Hümanist düşünce yapısının benimsenmesi, melankoliklere karşı tutumları sadece farklı yöntemler kullanarak etkilemiştir. Orta Çağlardaki anlayış ve hayatlarına son verilmiş şekilleri biraz değiştirilmiştir. Dine karşı gelen insanlar olarak betimlenmişlerdir. Hastanelerin kapasitesi artmaya başlamış ve melankolik kişiliğe sahip olan insanları hastanelere yatırmışlardır. Hastanelerde melankolik insanlara deli muamelesi yapılmıştır. Deli olarak tanımlanan insanların içinde bulunan melankolik insanlar ölüme terk edilmiştir. Antik Çağ ve Orta Çağ'daki gibi direkt öldürülmemişler ama hastane odalarında ölüme terk edilmişlerdir. Toplumun düşünce yapısına göre “insan her şeyden üstündür” anlayışının dışında kalmış melankolik olarak düşünülen insanlar, Rönesans ve Aydınlanma Çağ'ında bile, “zavallı, akılsız, çılgın, deli” gibi takma adlar ile hitap edilmişlerdir. Zaman geçtikçe hastanelerdeki melankolik insan sayısı ve ölüm oranları artmıştır. Aydınlanma dönemlerinde melankolikler yok edilmeye başlanmıştır. Zamanla yok edilme işlemlerinin dahi kodlama isimleri bulunmuştur. Melankolik tanısı koyulmuş insanlar, deli gruplarının içinde, delilerle birlikte yok edilmişlerdir (Teber, 1997, s.186).

2.1.1.3. Sağlık Alanında Melankoli Kavramı

Freud'a göre ise melankoli, yas kavramıyla örtüşen bir olgudur. Melankolik insanlar kaybettikleri sevgi nesnelere yerini, başka bir nesne ile dolduramadıkları için duygusal ve psikolojik buhrana düşmektedirler. Yas kavramı da benzer özellikleri içerisinde barındırmaktadır. Yas, kaybedilen bir yakının ardından yaşanan üzüntü, bunalım ve psikolojik bozukluk süreci olmaktadır. Yas süreci de, ölen bir kişinin yerinin başkası tarafından doldurulamama durumundan kaynaklanan bir süreçtir ve bu durumdan dolayı oluşan derin üzüntü halidir. Melankolik duygu durumuna sahip olan kişi, yas sürecinde olan birisinden, daha fazla duygu durum bozukluğu yaşamaktadır. Melankoliye yakalanan kişilerin egosunun zayıflaması, uzun süren üzüntü, depresyon, kaygı, umutsuzluk, kendini aşağılama, özgüven kaybı ve insanlar tarafından seilmeme düşüncesi gibi negatif durumlar gözlemlenmektedir. Yas sürecinde olan kişiler de ise, bu durumlardan üzüntü, depresyon ve kaygı gibi duygular zamanla baskınlığını yitirip, ortadan kalkmaya başlar. Melankolik kişilerin daha uzun süren

depresyon süreçlerinde yaşadıkları, kendi içlerindeki çatışmalar hiç bitmemektedir (Freud, 2021, s.5). Sigmund Freud'a göre bu şekilde tanımlanan melankoli kavramının, yas kavramıyla benzer özellik gösterdiği söylemleri günümüz örnekleri ile de örtüşmektedir. Günümüz insanların, sevdikleri insanları kaybettikleri zaman, içine girdiği psikolojik ruh halleri, melankolik insanların, genel hayatlarındaki, içinde oldukları ruhsal sıkıntı durumları ile örtüşmektedir.

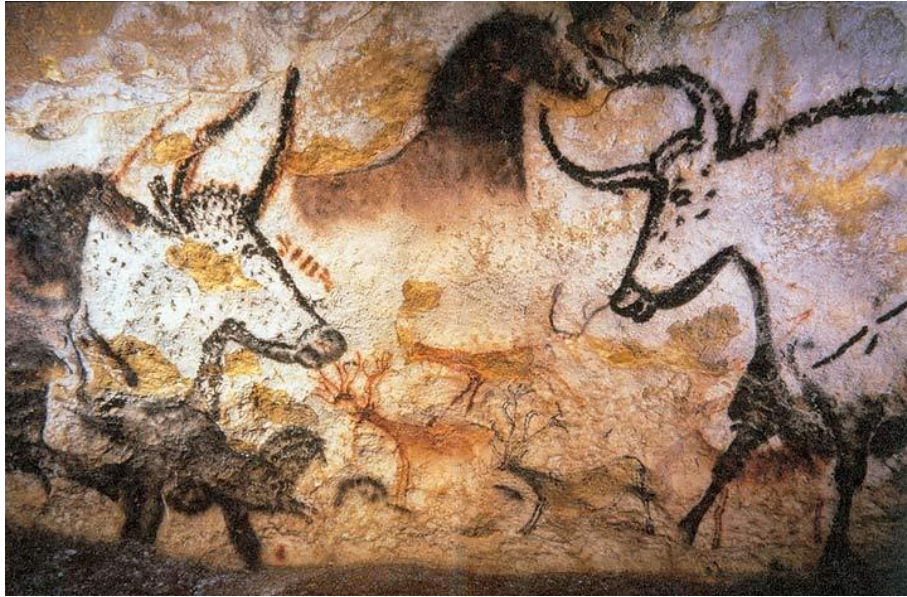
Melankoli, Göbelez 1995 yılında ise şu şekilde yorumlanmaktadır; hastaların ruhsal çöküntü içinde olduğunu, halk dilinde ise "kara sevda" olarak bahsedildiğinden söz etmektedir. Hastaların, özellikle karşılıksız sevgi yüzünden derin duygusal bozukluklar çektiğini, hüznü, üzüntü, mutsuz, depresyona yatkın ve krizlere yatkın olduklarını dile getirmektedir. Melankolik kişiliğe sahip insanlar daima çevrelerindeki insanlar tarafından desteklenmek, önemsenmek ve sevildiğini bilmek istemektedirler. Bu istedikleri durumların gerçekleşmediği süreçte, melankolik rahatsızlık seviyelerin zamanla daha da artacağını ve tedavi edilmedikleri müddet boyunca intihara doğru yol aldıklarından satırlarında bahsetmektedir (Göbelez, 1995, s.91). Hasta olarak tanımlanmış insanlar, çevrelerindeki hiçbir insan tarafından sevilmediğini düşündüğü ve kendi kendilerini aşağıladıkları için bu duruma geldiklerini M. Göbelez 'in bahsettiklerinden çıkarmak mümkündür. Günümüz insanların sevilme kaygısı, hata yaparsam ne olur kaygısı ve kendilerinde hep bir suç arama taraflarının olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumların zamanla artması sonucunda insanlar hep negatif düşünerek, kendilerinin psikolojilerini aslında yine kendileri bozdukları görülmektedir.

Zamanımızın beğenilmeye olan düşkünlüğü ve herkes tarafından takdir edilmeye olan bağımlılıklar insanlar tarafından sıkça karşılaşılan bir problem haline almaktadır. Bu problemlerin gözlemlenmediği insanların daha mutlu ve huzurlu oldukları çevremizdeki örnekler ile desteklenmektedir. Sağlık alanında değerlendirilen durumlar sonucunda, melankolik insanların tedavi süreçleri de hayatlarında çok önemli bir role sahip olmaktadır.

Sonuç olarak melankoli kavramı günümüze kadar birçok şekilde değerlendirilmiş ve incelenmiştir.

2.1.2. Doğa Kavramının Resim Sanatında Ele Alınış Biçimleri

İnsanlar, doğayı ve doğa ile olan ilk etkileşimlerini Paleolitik dönemde yaşamışlardır. Doğa, günümüzden otuz bin yıl öncesi bir süreçte karşılaşılan mağara resimlerinde (Görsel 1) sanatın merkezinde olan bir kavram olmaktadır. O dönemdeki insanlar mağara resimlerini, çevrelerinde karşılaştıkları olaylar sonucu yapmışlardır. Ancak Paleolitik dönemdeki insanlar, resimlerinde biraz seçici davranmışlardır. O dönemki insanlar için, çevrelerindeki önemli var sayılabilecek doğa unsurları semboller ile görsel bir dile aktarılmıştır. Bu resimler onlar için olağan dışı görülebilecek unsurları, kendileri için normalleştirme, zararsız kılma ve övmenin bir yoludur. Doğa kavramı onlar için sırtlarını yaslayabildikleri bir dayanak haline gelmektedir. Doğadan edindikleri malzemeler ile resimlerini yapmışlardır (Brown, 2014, s.8). Eski Taş Çağı, insanların doğa ile ilk etkileşime geçtiği dönemdir. Doğa kavramı insanların yaşam alanı olarak bilinmektedir. Çevrelerindeki malzemeler ile insanlar ifade yeteneklerini kullanarak mağaralara resimler yapmaktadırlar. Dalgakıran, satırlarında şu şekilde; “Mağara dönemindeki ilk ressamlar kayalara ve mağara duvarlarına resimler yaptılar. Doğal pigmentleri tükürük ya da hayvan yağıyla karıştırıp parmaklarıyla, yosunla ya da kemiklerle uyguladılar (Hodge, 2023, s.10).” bahsetmiştir. O zaman mağara dönemlerindeki resim sanatında, doğa kavramı, insanlar tarafından bir zemin, yaşam alanı, araç, arka plan ve doğaüstü bir güç niteliğinde ele aldıkları bir tema halini almıştır.

Görsel 1. Lascaux Mağara Resimleri, MÖ 15.000

Kaynak: <http-4>

Eski Taş Çağ'ının ardından Antik Çağ'a geçilmiştir. Rebenich'e göre; Antik Çağ'ın başlangıç tarihi tam olarak bilinmemektedir. Latince "antiquus" kelimesine karşılık gelen "eski" anlamında, dilimize çevrildiğinde de "eski tarih" anlamında yorumlanabilir. Günümüzde Antik Çağ'ın ortaya çıkış serüveni Yunan ve Roma dönemlerinin başlangıcı olarak ele alınmaktadır. Birinci varsayım; ilk ortaya çıkışı Yunan tarihinin ilk çağı olan, yaklaşık MÖ. 2500 ile MÖ. 1050 yılları arasındaki Girit Tunç Çağ'ıdır. İkinci varsayımda ise Roma tarihinin ilk çağı olan, MÖ. 1050 ile 800 yılları arası süre gelen "Karanlık Çağ" olduğu bahsedilmektedir (Rebenich, 2024, s. 15-16). Antik Çağ zamanlarında doğa temasını çok önemsemişlerdir. Helenistik dönemin, resim sanatında üzerinde durulan asıl konu mitolojik unsurların betimlenmesi olmasıyla beraber doğaya duyulan özlemin de altı çizilmektedir. Helenistik döneme ait olduğu düşünülen, sekiz duvar resmi karşımıza çıkmaktadır. Bu ortaya çıkan resimlerde doğa temasına özenle yaklaştıkları gözlemlendiği için doğada, büyük kayalar, denizler ve arka plandaki adalar, resimlerin algı yaklaşımına kudret ve ihtişam kattığı için resimlerin tematik özelliklerine, romantik ve tehditkar olarak yaklaşılmaktadır (Rodgers, 2014, s.376). Roma dönemi villalarının ve evlerinin duvarlarında Görsel 2'de olduğu gibi doğa temasına sahip duvar resimleri de bulunmaktadır. Bu duvar resimlerinin amacı kültürel-sosyal statüleri belirlemek ve dekoratif açıdan istenilen estetiği yakalamaktır (Fleming and Honour ,2016, s. 183).

Görsel 2. Villi Livia'dan duvar resmi, MÖ 1. Yüzyıl sonları, Detay, Yaklaşık genişlik 2.74 m, Museo Nazionale Romano, Roma

Kaynak: [http-](http://) 5

Antik Çağ içerisindeki görkemli, kudretli, gösterişli ve abartılı doğa betimlemeleri, Antik Çağ'dan sonra, Rönesans'tan önce gelen, Orta Çağ'da daha normal bir şekilde tasvir edilmiştir. Orta Çağ'da artık Antik Çağ gibi "simgesel" ele alınan doğa yerini "doğal" kavramına vermiştir. O zamana dek hiç kimse doğadaki unsurları detaylarına kadar incelememiştir. Önceden üzüm salkımları sembolik bir anlam içerirken Orta Çağ'da artık detaylarına kadar işlenmiş güzel bir görüntü olarak ele alınmaktadır. XII. yüzyılında doğaya verilen önemin sonrasında gelen yüzyılda, Aristoteles'in düşünceleri benimsenmektedir. Artık doğadaki unsurlar dikkatle gözlenebilmek için yakından irdelenmektedir (Eco, 2023, s. 134). Orta Çağ'ın doğa temasına yaklaşımları, Antik Çağ'a göre Görsel 3'de görüldüğü gibi gerçekçi bir yaklaşımda bulunulduğu görülmektedir. İnsanların doğadaki unsurları detaylarına kadar incelemeleri, farkındalıklarının artmasına sebep olmaktadır. Görsel 3'de manzara arka plan olarak tercih edilmiş ve doğanın "doğal" görüntüsüne daha çok yer verildiği görülmektedir.

Görsel 3. Gentile da Fabriano, Güneş Doğarken Mısır'a Kaçış, Ahşap üzerine Tempera, 1423, Floransa

Kaynak: <http-6>

Orta Çağ'ın estetik yaklaşımlarının ardından yavaşça gelişen bilimin ve aklın sonucu ortaya Rönesans dönemi gelmektedir. Rönesans dönemindeki ressamlar doğa kavramına daha güçlü yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Dini konular üzerinde durulan dönemin getirisi olarak figür ve manzara kavramları, kompozisyon, oran-orantı ilişkisi en ideal ölçülerinde ve günlük hayatta karşılaşılamayacak derecede kusursuza yakın bir şekilde betimlenmektedir

Figüratif resmin, doğa ile bir arada kullanıldığı ilk dönem olarak adlandırılan Rönesans döneminde, doğa kavramının derinlerine inerek günlük güneşlik manzaraları, incelikle işlenmiş ağaç yaprakları, renkleriyle insanların dikkatlerini üzerine toplayan çiçekleri, gökyüzünün en aydınlık olduğu zamanları ve dengeli bir bütünlüğü görmek mümkündür.

Görsel 4. Leonardo Da Vinci, Mona Lisa, T.Ü.Y.B., 1503-1507/1519, 77x53 cm, Louvre Müzesi

Kaynak: <http-7>

Rönesans döneminin en büyük ustalarından biri olan Leonardo Da Vinci ilk defa Görsel 4'deki eserinde, doğa ve insanı bir arada dengeli bir kompozisyon şeklinde uygulamıştır. İnsan figürünün ön planda olduğu eserde doğa Rönesans dönemi kurallarının dışına çıkmamış bir biçimde gözler önüne serilmektedir. Eserde, kusursuz ölçüler ve mükemmel konumlandırılmış kompozisyon algısı bulunmakta yani altın oran ölçülerinin kullanılması izleyici üzerinde derin etkiler bırakmaktadır.

Rönesans dönemi özellikleri yavaş yavaş geride kalmaya başladığı zaman, yerini 16. yüzyılın sonlarına doğru, Barok dönemine teslim etmeye başlamıştır. Barok

döneminin en bilinen özelliği, ışık ve gölge oyunlarının resimlerde önemli bir rol oynamasıdır (Hodge, 2023, s. 23). Barok dönemde ışık kullanımı Rönesans dönemine göre seçici bir şekilde kullanılmıştır.

Görsel 5. Jan Weenix, Ölü Tavus Kuşuyla Natürmort, T.Ü.Y.B., 1692

Kaynak: <http-8>

Barok dönemde Görsel 5'deki gibi "doğa" kavramı ölü doğa (natürmort) türünde de etkili bir şekilde ele alınmaktadır. Bu yaklaşım ışık-gölge oyunları ile görsel açılarından öne çıkmaktadır. Susie Hodge natürmort resimler hakkında şu şekilde bahsetmiştir;

"Ölü doğa hiçbir zaman en önemli tür olarak görülmesi de çoğunlukla bu tür resimler en gerçekçi şekilde tasvir edilenlerdi. Bazı Antik Yunan ve Roma freskleri ve mozaikleri trompe l'oeil (gözü yanıltan) bitki ve yiyecek resimleri içeriyordu. Erken Hıristiyan ve Bizans sanatında ölü doğa öğeleri genellikle stilize ve sembolik şekilde kullanılıyordu. On beşinci yüzyıldan itibaren ise ressamın ustalığını göstermek için resme ölü doğa aranjmanları eklenmeye başladı. Hollanda altın çağının bazı ressamları, örneğin Steenwyck oldukça ayrıntılı ve gerçeğe yakın ölü doğalar resmetti ve bunlar orta sınıf vatandaşlar tarafından satın alındı (Hodge, 2023, s. 256)".

Fransa’da, Barok dönemine karşı tepki olarak çıkan Rokoko dönemi sanatı, süslü bahçeleri, gösterişli kıyafetleri, yüksek statülü kişileri, saraydaki olayları ve eğlenceli bir yaşam tarzını içinde barındırmaktadır. Bu dönemde üretilen eserlerin içindeki olaylar ve sahneler fazlaca süslü, duygulu ve abartılmış biçimde hafızalara kazınmıştır.

Görsel 6. Jean Honore Fragonard, Salıncak, T.Ü.Y.B., 1767, 81 x 64.2 cm, Londra

Kaynak: <http-9>

Rokoko döneminde işlenen doğa kavramı Görsel 6’daki gibi teknik açıdan, yumuşak geçişler ve dairesel fırça çizgi değerleri ile betimlenmiştir. Rokoko dönemindeki “doğa” kavramına yaklaşım; saray bahçelerinin kusursuzlaştırılmış, görkemli çiçekler ile donatılmış görüntüleridir. Sanatçılar kişisel estetik algılarına göre doğa temasını eserlerine işlemişlerdir.

Rokoko döneminin sonlarına doğru, Antik Yunan ve Antik Roma sanat anlayışına tekrar geri dönülmesi ve benimsenmeye başlanması ardından, 1748 yıllarında Yeni-Klasisizm akımı ortaya çıkmıştır.

18. yüzyılda Romantizm döneminde doğanın yüceltilmesinin bir önemli nedeniyse sanayi devriminin başlamasıdır. Sanayi Devrimi'nde fabrikalar ve sanayi şehirlerinin nüfusu artmış, insanlar sanayi faaliyetlerini artırdıkça da doğaya verilen zararın arttığı görülmüştür. Bu yüzden doğa insanlar için özlem duyulan imge haline gelmiştir. Sanayileşme günden güne büyümeye devam etmiş ve işçilerin çalışma saatleri normal mesai saatlerinin üzerine çıkmıştır. İnsanlar gün içindeki vaktinin çoğunluğunu, fabrikalarda çalışarak geçirmek zorunda kalmış ve doğaya zaman ayıramaz hale gelmiştir. Bu yüzden insanların içinde, gittikçe büyüyen doğa özlemi ve sevgisi günden güne artmıştır.

“Sanayi Devrimi ve siyasal devrimler sonucu gitgide kirlenen kent yerleşimleri sanatçıların doğaya yönelmesine yol açtı. Doğanın kucağında rahatlıyor, doğanın sessizliği ve dinginliği içinde her türlü ‘devrim’den uzak bir yaşamın özlemini gideriyorlardı. Doğada tek başına yaşamak entelektüellere göre değildi (Şenyapılı, 2004, s. 56)”.

Görsel 7. John Martin, Sadak Unutulmaz Sularının İzinde, T.Ü.Y.B., 1812

Kaynak: <http-10>

Romantik sanatçılar ürettikleri sanat eserlerinde, Görsel 7’deki gibi duyguların baskınlık gösterdiği manzara resimleri yapmışlardır. Dönemin sanat eserleri, sanatçıların iç dünyasındaki yaşadığı duygusal döngüyü, anlık hissettikleri duygu

durum geçişlerini ve içlerindeki öz benlikleri yansıtmakta kullandıkları en iyi ifade biçimi olarak betimlenebilmektedir. Sanatçılar doğayı sadece bir aktarma aracı olarak değil, yüce bir kavram olarak da eserlerinde işlemişlerdir. “Doğa insandan üstündür” kavramı dönemin önde gelen düşünceleri arasında yer almaktadır. Rönesans dönemindeki insan öncelikli tema, Romantizm döneminde tersine dönmüştür.

Romantik dönem Sanayi Devrimi ile aynı yolda ilerlerken sanat camiasındaki sanatçılar ifade güçlerini farklı güncel konular ile ortaya koymayı amaçlamışlardır. Sanatçılar sanayinin ve teknolojinin gelişim süreçlerinden etkilenerek fikir-düşünce ve duygularını resim sanatına gerçekçi bir yaklaşımla ele almaya odaklanmışlardır. Günlük hayatta karşılaştıkları sahneleri olduğu gibi ve gerçekçi bir üslupla ele alan sanatçılar 19. yüzyılda Gerçekçilik akımını ortaya çıkarmışlardır. Gerçekçilik akımında, “doğa” kavramını en gerçekçi biçimde ele almayı hedefleyen sanatçılar, doğa üzerinde incelemeler ve uzun, detaylı gözlemler yapmaya başlamışlardır.

19. yüzyılın son dönemlerine doğru, sanatta yeni bir dönemin izlenimleri görülmeye başlanmıştır. Bu yeni dönem ise modern sanat olarak adlandırılan ve 20. yüzyıl ve 21. yüzyılda adından sıkça bahsedilen bir terimdir. Modern sanatın net bir doğum tarihi yoktur. Modern sanatın 20. yüzyıldan önceki kökenleri 19. yüzyılın son çeyreklerinde başta resim olmak üzere birçok sanat dalında izlerini göstermektedir. Modern sanat teriminin yaklaşımı, geleneksel sanat kurallarının artık eskisi kadar benimsenmemesinden kaynaklanmaktadır. Resim sanatından geleneksel tavra karşı ilk izlenimlerin ortaya çıktığı sanat akımları, Gerçekçilik akımından Yeni Dışavurumculuk akımına kadar olan sanat akımlarını kapsamaktadır. Daha sonrasında İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra, resim sanatında, birçok akım çoğunlukla paralel bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Modern sanat, fotoğraf ve diğer teknolojilerin gelişmesinin ardından sorgulanmaya başlanmıştır. İlerleyen süre zarfında modern sanata karşı duyulan ilgi eskisi kadar fazla olmadığı için yerini, performans sanatına, kavramsal sanata ve daha sonra da farklı deneysel sanat akımlarına yani post modern sanat akımlarına devretmiştir. Ortaya çıkan Post modern sanat akımları sayesinde, artık “resim sanatı” kavramının sonunun geldiği söylentileri başlamıştır. Daha sonrasında 1970-90’lı yıllarda resim sanatının tekrar canlanmasının çağrışımları Yeni Dışavurumculuk akımı ile ortaya konulmuştur (Grzymkowski, 2022, s. 161-164).

“Doğa” kavramı resim sanatında, modern ve post modern sanatçıların, özgür, özgün ve çeşitli yaklaşımların sonuçları bağlamında; tema, arka plan, sembol, estetik

yaklaşım, duygusal ifade aracı ve kavram şeklinde günümüz sanatına kadar çeşitli olarak ele alınmakta ve ele alınmaya devam etmektedir. Bu yeni akımların ilk örneklerinden biri olan İzlenimcilik akımı ile “doğa” yenilikçi tavırla ele alınmaya başlanmıştır.

Modern sanatın kökenlerinin oluştuğu zamanlarda, gerçekçi resim algısına karşı bir grup ressamın bir araya gelerek ortaya çıkardığı İzlenimcilik kavramı döneminin hem ilgi odağı hem de en çok eleştiriye maruz kalan akımı olarak bilinmektedir. Resim sanatında, artık fotoğraf benzeri bir görüntüden uzak, ışık-gölge oyunları ile hızlıca yapılmış ve akademik kaygılar güdülmeksizin yapılan eserler öne çıkmaktadır.

Görsel 8. Claude Monet, Nilüfer Gölü Üzerinde Köprü, T.Ü.Y.B, 1899, 92.7 x 73.7 cm New York

Kaynak: [http-](http://) 11

İzlenimci ressamlar atölyelerinden dışarıya çıkarak doğayı gözlemlemekte doğanın, gün ışığının oluşturduğu anlık görüntüleri kaçırmadan hızlı fırça darbeleri ile Görsel 8'deki gibi gün ışığının etkilerini ele almayı amaçlamaktadırlar.

Doğa, İzlenimci ressamlar için bir atölye veya bir ev haline gelmektedir. Doğanın farklı saatlerinde ve farklı hava durumlarında uğradığı değişken görüntüler ressamlar için ilham kaynağıdır. Atölye dışındaki değişken çalışma şartlarına alışmaları ve uyum sağlamaları zorlu geçen ressamlar, en bilinen eserlerini büyük zorlukları göze alarak hayata geçirmişlerdir ayrıca doğa izlenimci ressamlar tarafından tematik bağlamda daha çok öne çıkmıştır.

Görsel 9. Henri Edmond Cross, Cagnes'te Zypressen, T.Ü.Y.B., 1900, 80 x 100 cm

Kaynak: <http-12>

Yeni izlenimciler doğayı odak merkezine alan izlenimcilere göre daha çok bilime dayalı doğa resimlerine odaklanmışlar "doğa" kavramındaki renk oluşumlarını bilimin ren algısı ile bütünleştirmişlerdir. Görsel 9'daki gibi noktalama tekniği ile farklı renklerin yan yana kullanılarak doğadaki renk paletini yakalamayı dert edinmişlerdir. Ard İzlenimciler ve yeni izlenimler doğanın izleyiciye yansıyan formları, renkleri ve görüntüleri ile değişiklikler içinde bulundurarak doğayı tema bağlamında ele almayı tercih etmişlerdir.

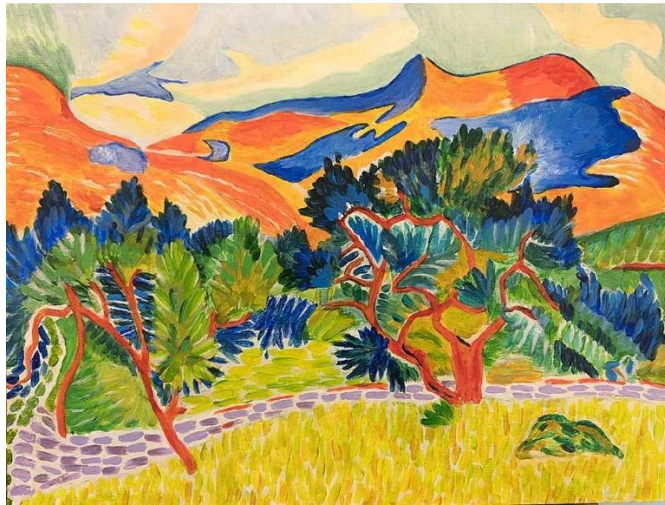

Görsel 10. V. Van Gogh Yıldızlı Gece, T.Ü.Y.B., 1889, 73.7 x 92,1 cm, New York

Kaynak: <http-13>

Ard İzlenimcilik dönemlerinde doğa, sanatçılar için renk ve geometrik biçimler ile ifade edilmeye başlanmıştır. Doğanın doğal renk tonlarından uzaklaşmış, daha olgun renk tonlarına hakim resimler üretilmeye başlanmıştır. Doğa bir tema olarak kullanılmaya devam edilmiştir fakat Görsel 10'daki gibi, doğadaki öğeler, gerçek biçim ve formlarından uzak tutulmuştur. Ard İzlenimciler içinde bulunan Vincent Van Gogh ise doğayı hem tema hem de duygusal ifade aracı olarak kullanmayı tercih ettiği görülmüştür.

Görsel 11. Andre Derain, Collioure'daki Dağlar, T.Ü.Y.B., 1905, 81.3 x 100.3 cm

Kaynak: <http-14>

“Doğa” kavramı 1904-5 yıllarında adını yeni yeni duyurmaya başlayan Fovizm akımı ile bir diğer yeniliğe ulaşmaktadır. Fovizm dönemi sanatçıları renkleri Görsel 11’deki gibi parlak ve düz kullanmışlardır. Ayrıca doğanın içindeki renkleri kalıplaştırmaya yönelik adımlar da atmışlardır. Doğa kavramı ele alınış biçimi olarak Fovizm akımında da tema halini almış fakat yansıtılma biçimi sert fırça darbeleri ve keskin boya geçişleri ile değiştirilmiştir (Hodge, 2022, s.14-19).

1907-8 yıllarında, doğa kavramına kübizm akımı sanatçıları yeni bir yaklaşım getirmişlerdir. Kübizm akımı sanatçıları doğayı geometri biçim ve formlarda ele almaktadırlar. John Berger yazılarında kübizm akımının sanatçılarının, doğa ile ilişkileri için şu açıklamayı yapmaktadır:

“Rönesans sanatçısı doğayı taklit ediyordu. Maniyerist ve Klasik sanatçı doğayı aşmak için doğadan örnekleri yeniden kuruyordu. Kübist sanatçıysa doğaya dair farkındalığının doğanın parçası olduğunu anladı (Berger, 2019, s. 136)”.

20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan dışavurumculuk akımında resim, sanatçıların duygularının aktarımını sağlayan bir ifade aracı halini almıştır. Dışavurumcu sanatçılar yaşadıkları duyguları ve sonuçlarını eserlerinde doğa ile etkili bir ifade biçimiyle aktarmışlardır.

Görsel 12. Henri Rousseau, Aslanın Yemeği, T.Ü.Y.B., 1907, 113.7 x 160 cm, New York

Kaynak: <http-15>

Dışavurumculuk akımının devam ettiği süreç içinde, naif sanat olarak adlandırılan dönem ise ilk adımlarını atmaya başlamıştır. Naif sanatçı doğayı tamamen ilkel bir formda ele almayı tercih etmiştir. Doğanın gerçekçi görüntüsünden daha çok sanatçılar doğadaki imgeleri kendi estetik yaklaşımlarına uygun bir şekilde Görsel 12'deki gibi yansıtmışlardır. Eserlerde geleneksel yaklaşımın ışık-gölge kuralları, oran-orantı algısı ve doğru kompozisyon özelliklerine dikkat edilmeksizin bir manzara ve hayvan figürleri görülmektedir. İlkel formların hakim olduğu doğa resimleri, sanatçıların eğitim düzeyleri hakkında izleyicileri bilgilendirmektedir.

Görsel 13. Paul Klee, Subtropikal Manzara, T.Ü.Y.B., 1918

Kaynak: [http-16](http://16)

Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı aralarında ortaya çıkan bir diğer sanat akımı ise Gerçeküstücülük akımıdır. Gerçeküstücülük akımında doğa; arka plan ve tema olarak ele alınmıştır fakat Gerçeküstücü akımın sanatçıları doğanın içinde bulunan formları Görsel 13'deki gibi kendi estetik algılarına göre ele almışlardır. Sanatçılar eserlerinde ortak bir yaklaşım olan birbirinden alakasız öğeleri farklı biçim

ve formlarda bir arada kullanmışlardır. Freudyen sembolizminden ve rüya yorumundan ilham alan sanatçılar bu akımda birçok eser ile doğaya yaklaşımını çeşitlendirmişlerdir (Dickerson, 2023, s.271-272).

Görsel 14. Jackson Pollock, Sonbahar Ritmi, T.Ü.Y.B., 1950, 266.7 x 525.8 cm Metropolitan Sanat Müzesi, New York

Kaynak: <http-17>

Soyut dışavurumculuk, sanatçıların dışavurumculukta olduğu gibi kendi içsel duygularını ifade ettiği ama eserlerinde anlaşılabilirlik seviyelerini zorlaştırdığı bir akım olmuştur. Her soyut dışavurumcu sanatçı farklı bir üslubunu ortaya çıkartarak eserler üretmiştir. Resim sanatçıları için artık sadece bir nesne olmadığı vurgusu yapmıştır (Dempsey, 2019, s. 104-105). Soyut Dışavurumcu ressamlar doğayı Görsel 14'deki gibi izleyicilerin algı sınırları ötesinde ele almışlardır. Renkler ile biçimlerin izleyicilerde oluşturduğu duyguları öne çıkardıkları gibi kendi düşünce özgürlüklerini de sanatları ile yansıtmışlardır. Doğa onlar için bir ifade aracı, renk ve konu haline gelmiştir.

Soyut Dışavurumculuk akımından sonralarında 1970-80'lerde ortaya çıkan akım ise Yeni Dışavurumculuk akımıdır. Yeni Dışavurumculuk akımı sanatçıları doğayı malzemeler ile dokunsal ve duyumsal bir şekilde ifade etmeyi tercih etmişlerdir. Soyut Dışavurumcu ressamlar Minimalizm ve Kavramsal sanat akımlarına

tepki olarak ortaya çıkmıştır (Dempsey, 2019, s. 158-159). Yeni Dışavurumculuk akımının en öne çıkan ressamlarından biri olan Anselm Kiefer, doğayı Görsel 15'deki eserinde görüldüğü gibi duygusal ifade aracı, soyut, sembol ve arka plan şeklinde çeşitli biçimlerde ele almıştır.

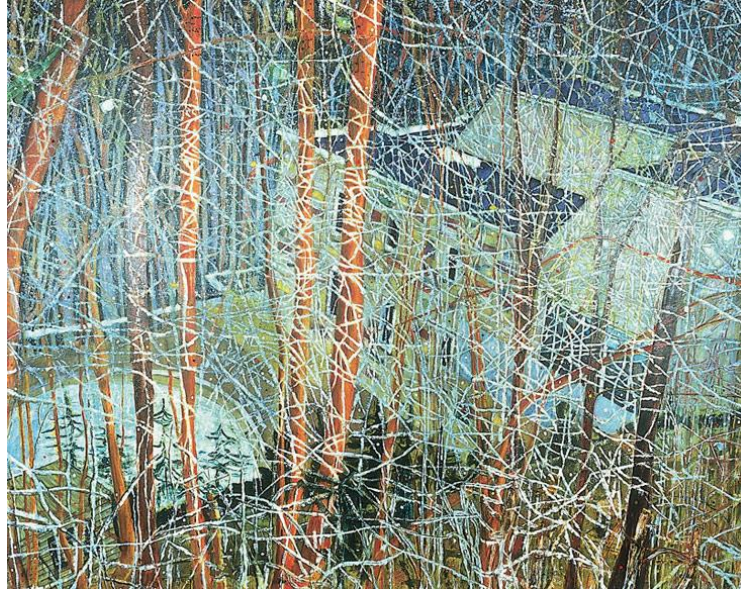

Görsel 15. Anselm Kiefer, Margarethe, Tuval Üzerine Yağlı Boya, Akrilik, Emülsiyon ve Saman Çöpü, 1981, 280 x 400 cm

Kaynak: <http-18>

Yeni Dışavurumculuk akımı günümüzde hala devam etmekte olan bir akım şeklinde olup, diğer Modern ve Postmodern akımlar ile paralel bir şekilde güncel sanatın içinde var olmaktadır. Günümüzdeki “doğa” kavramı her sanatçı için farklı bir anlam ile ifade eder. Bu ifade biçimleri sanatçıların eserlerinde çeşitli teknikler ile yansıtılır. Sanatçılar “doğa” kavramının, kendileri üzerindeki ifade ettiği anlamı, sanat eserlerine Görsel 16, Görsel 17 ve Görsel 18, gibi üsluplarına göre aktarmışlardır ve aktarmaya devam etmektedirler.

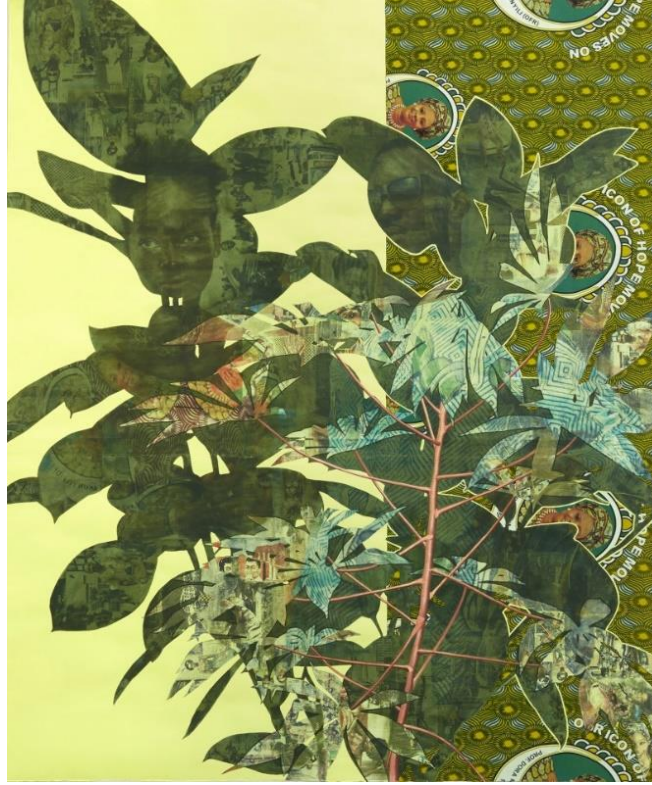
Görsel 16. Peter Doig, Mimarın Dağ Geçidindeki Evi, Tuval Üzerine Yağlı Boyu, 1991

Kaynak: <http-19>

Görsel 17. Geraldine Javier, Tutkuyla Sevdiği İçin Çok Seviliyor, Tuval Üzerine Yağlı Boya, Çerçevesiz Gerçek Kelebekler İle İşleme, 2010, 228.5 x 160 cm

Kaynak: <http-20>

Görsel 18. Njideka Akunyili Crosby, Cassava Bahçesi, Kağıt Üzerine Karışık Teknik, 2015, 191.5 x 160.4 cm

Kaynak: <http-21>

2.2. İlgili Araştırmalar

Melankolik doğa kavramı, resim sanatı tarihi içindeki ressamlar, sanat eserleri ve kısaca hayatlarından bahseder. Doğa ve melankolinin ortak noktada kesiştiği sanat eserlerinin üzerinde derinlemesine incelemeler ve yorumlamalar yapılır.

2.2.1. Melankolik Doğa Yorumlarının Resim Tarihindeki İzleri

Melankolik doğa teması, sanat tarihinde birçok ressam tarafından ele alınmış bir konudur. Araştırmanın bu bölümünde melankolik ruh durumuna sahip ressamlar ve melankolik doğa temasını içerisinde barındıran eserler Rönesans döneminden günümüz sanatına kadar incelenmiştir. Melankolik doğa teması, ressamlar tarafından istemli veya istemsiz bir şekilde ele alındığı için günümüze kadar üretilen sanat eserlerindeki melankolik tavır izleyici ve eser arasında oluşan duygu aktarımında ortaya çıkmaktadır.

Görsel 19. Giorgione, Firtına, Tuval üzerine Tempera ve Fındık yağı ile Yağlıboya, 1510 ve Öncesi, 82x73 cm, Galleriedell' Accademia, Venedik

Kaynak: <http-22>

Resimde melankolik doğa algısı ilk olarak erken Rönesans döneminden Giorgione'nin Görsel 19'deki eseri ile karşımıza çıkmaktadır. Giorgione eserinde, Rönesans döneminde alışagelmış olan figürün ön planda olma algısı sınırlarının dışına çıkmaktadır. Rönesans döneminin özelliği olan "figür odaklı" anlayış resimden ayrılmış, doğaya daha fazla yer verilmiştir.

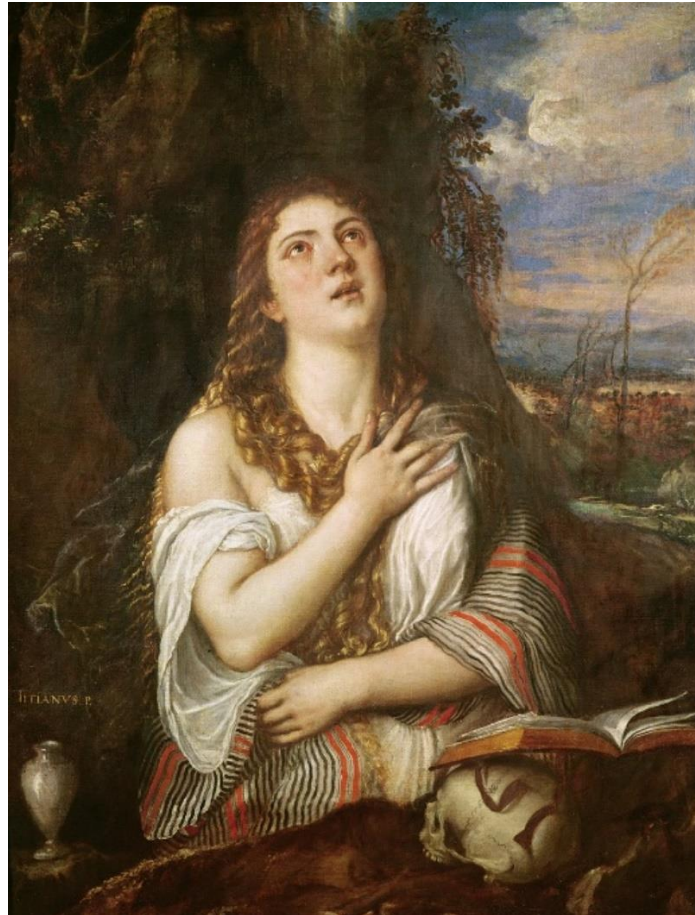
Melankolik algı Görsel 19'deki eserde, gökyüzü ile izleyicinin dikkatini ilk çeken noktadır. Depresif, gergin ve dramatik duyguları içinde barındıran gökyüzü, seyirciye en açık şekilde tekinsizlik duygusunu aşılacaktır. Bulutların arasında oluşan şimşek ise hava şartlarının ne kadar sert olduğunu belirtmektedir. Eserin sol alt köşesindeki erkek figürü, eserin sağ alt köşesinde çocuğunu emziren yarı giyinik kadın figürüne doğru bakmaktadır. Kadın figürü ise beyaz bir çarşaf üzerine oturmuş, yarı giyinik bir şekilde çocuğunu emzirirken seyirciyi izler şekilde tasvir edilmiştir. Rönesans dönemindeki dini konulara aykırı bir şekilde ele alınan, yarı çıplak kadın figürü ile bu eser, döneminin ilk sıra dışı figürü olarak dikkat çekmektedir. Giorgione

eserinde insana ait melankolik duyguları baskın bir şekilde doğada anlatmayı tercih etmiştir.

Görsel 19'deki melankolik tavır, figür ve manzara eşliğinde kusursuz bir şekilde tamamlanmıştır. Eserin dönemine bakıldığında figür odaklı olması her ne kadar kurallara uygun olsa da eserde ilk defa melankoli algısının hem figür hem de doğa ile bütünleşmiş olması doğanın esrarengiz ifade biçimini de gözler önüne sermektedir.

Giorgione'nin izinden giden Titian (Tiziano Vecellio) 'in "Mecdelli Meryem" adlı eserinde de aynı şekilde seyirciye melankolik bir duygu durumu yansıtılmaktadır. Eserde figür daha ön planda el alınırken, doğa ise ikinci planda kalmıştır. Doğa-figür, duygu ve his bakımından birbirini destekler şekilde tasvir edilmiştir.

Görsel 20. Tiziano Vecelli, Mecdelli Meryem, T.Ü.Y.B., 1561-1565, 119x97 cm, Ermitaj Müzesi, Rusya

Kaynak: [http-23](http://23)

Görsel 20’de ilk göze çarpan Meryem’in yüz ifadesidir. Bu ifade ile melankolik bir duygu durumuna sahip olduğu görülmektedir. Meryem sağ elini göğsüne koymuş, gözlerini gökyüzüne dikmiş ve sanki duygusal olarak çökmüş bir ifade ile izleyiciye aktarılmak istenmiştir. Ön planda yer alan kafatası ölümü çağrıştırırken, üzerindeki kitap ise okumakta olduğu kutsal bir nesneyi simgeler şekilde görünmektedir.

Gökyüzü ise gün batımına yaklaşmış, geceye ilk adımlarını atmaya başlayan, bütün parlak ve aydınlık renklerinden yavaş yavaş karanlık renklere teslim olmaya doğru giden bir hal almaktadır.

Barok döneminde doğa kavramının ustası Claude Lorrain’dır. Roma’nın tepelerini, ovalarını, tarihi yerlerini ve doğal yaşam alanlarını gezen Claude Lorrain doğa ile etkileşim haline girmiştir. Claude Lorrain’in betimlemeleri, doğaya karşı gerçekçi bir yaklaşım şeklindedir. Roma’nın eski hallerini düşünerek, manzara resimlerinde yaptığı çalışmalarda özenle seçilmiş öğeler kullanmaktadır. Manzara resimlerinde doğaya kendi estetik algısını katmakta ve doğayı ihtişamlı görüntüsüne ulaştırmayı hedeflemektedir.

Claude Lorrain resimlerindeki “doğa” kavramı o kadar etkili olmuştur ki, daha sonraki yüzyılda insanlar üzerindeki etkisinin devam ettiği görülmektedir. İngilizlerin yüksek gelire sahip kişileri, kendi bahçelerini Claude Lorrain’in doğaya karşı yaklaştığı estetik değerlere göre tasarlamaktadırlar (Gombrich, 1997, s.396).

Claude Lorrain’in doğayı yüceleştirme fikri sanatçının Romantik ressamların eserlerine ilham kaynağı olmuş şeklinde yorumlanabilir. Barok döneminin en bilinen özelliklerinin dışına çıkan ressam, kendisinden sonraki birçok akıma öncülük ve liderlik yaptığı söylenir. Daha sonrasındaki dönemde yer alan ressamların çalışmalarında Claude Lorrain’in teknik ve fikirsel izlerine rastlanmıştır.

Görsel 21. Claude Lorrain, Tivoli'nin Hayali Görünümü, Bakır Üzerine Yağlıboya, 1642, 21.6x25.7 cm

Kaynak: <http-24>

Görsel 21'deki eser, Claude Lorrain'in doğayı melankolik bir havayla ele aldığı bir resme örnektir. Eserin geneline bakıldığında zaman, manzaradaki gün batımı etkisi ön plana çıkmaktadır. Manzarada turuncu, sarı, kahverengi ve siyaha yakın koyu renkler hakimdir. Eserde doğa neşeli, enerjik ve canlı renklerini geceye teslim etmeye doğru aktarmaktadır. Gökyüzündeki bulutların arasından sızan güneşin son ışıkları "veda" kavramına gönderme yapmaktadır. Figürler koyu renklerin arkasına saklanmış ve eserin dinamiğini yavaşlatmış bir şekilde yorumlanmaktadır.

Sanatçı eserin ismine hitaben eski bir anıyı canlandırma ya da hatırlamaya olanak sağlamaktadır. Gün batımı etkisi bazı insanlarda huzuru, dinginliği ve keyif duygularını tetiklerken, bazı insanlarda ise vedayı, ayrılık acılarını ve hüzün duygularını tetiklemektedir. Görsel 21'deki eserde melankoli algısını canlandıran en önemli etken gün batımıdır.

Görsel 22. Jacob Van Ruisdael, Wijk Değirmeni, T.Ü.Y.B., 1670, 83 x 101 cm

Kaynak: <http-25>

Barok döneminin Hollanda Altın Çağ'ındaki manzara ressamlarından biri olan Jacop Van Ruisdael, melankolik duyguları içinde barındıran eserler üretmiştir. Görsel 20'deki eserde yer yer açık ve koyu mavi tonlarının hakim olduğu gökyüzü, tedirgin bir hava durumunu işaret etmektedir. Sakin ve sıradan bir günü yansıtan bu resim, izleyicilerde şüphe duygularını tetiklemektedir. Krausse bu eser hakkında şu şekilde bir yorumda bulunmuştur;

“Büyük değirmen öylesine yüksek inşa edilmiştir ki, askeri bir kuleyi çağırıştırır. Bulutlardan bir fırtınanın yaklaşmakta olduğunu sezdiğimiz gökyüzüne doğru dik başlılıkla yükselir. Resimdeki huzurlu hava aldatıcıdır; bu, fırtınadan önceki sessizliğin resmidir (Krausse, 2005, s.45)”.

Krausse'nin de yorumunda bahsettiği üzere sıradan bir manzara resminden öte geçen Görsel 22'deki eser, izleyicilerde melankolik duyguları tetiklemektedir. Tekinsiz hava şartları ve durağanlık algısını başarılı bir şekilde eserine aktaran ressam, izleyicilerde farklı duygu noktalarını harekete geçirmiştir. Doğanın melankolik duyguları bu eserde atmosferde görülmektedir. Barok döneminin ı ışık-gölge oyunlarının baskın olduğu özelliklerinden biraz daha uzak kalan bu manzara resmi

ayrıca romantizm dönemindeki eserleri de anımsatmaktadır. Bunun nedeni doğanın görkemli ve yüce görüntüsü karşısında oldukça küçük kalan insan figürlerinin olmasından kaynaklanmaktadır.

Barok dönemi ressamlarından, Francesco Lazzaro Guardi'nin Görsel 23'deki eserinde de melankolik doğa teması hissedilmektedir. Ressam soğuk ve solgun renkleri pratiğinde ağırlıklı olarak kullandığı için izleyicide melankoli hissiyatını uyandırmaktadır.

Görsel 23. Francesco Lazzaro Guardi, San Marcuola'daki Yangın, T.Ü.Y.B., 1789, 32x51 cm, Accademia Galerisi, İtalya

Kaynak: <http-26>

Görsel 23'deki eserde ilk dikkatimizi çeken nokta, kompozisyonun çoğunluğunu kapsayan gökyüzüne karışmakta olan siyaha yakın, yangın sonucu oluşan dumandır. Gökyüzünün aydınlık mavi rengi, dumanların arkasında izleyiciye ben buradayım dercesine seslenmektedir. Duman izleyicide ilk izlenim olarak kara bulut hissiyatını yaratabilir fakat eserin orta ve alt kısmına baktığımız zaman, çevrede meydana gelen yangından dolayı gökyüzünün yangın dumanı ile kaplandığı görülmektedir.

Yangın, çıktığı bölgedeki binaları ve çevresini yok etmeye doğru ilerlerken, tablonun alt kısmındaki insanlar yan yana dizilmiş bir biçimde, yangının başladığı yerden kaçmış veya yangını seyrediyormuş hissiyatını izleyiciye aktarmaktadır.

Eserdeki melankolik duyguları tetikleyen dramatik ortam insanların ve doğanın arasındaki mücadelenin bir temsilidir.

Barok ve Rokoko döneminden sonra gelen, Yeni-Klasisizm Çağı'nın önemli sanatçıları arasına giren Fransız Ressam Jean Auguste Dominique Ingres, Antik Yunan ve Antik Roma tarzından ilham almış, eserlerinde benzer imgeleri-temaları kullanmıştır. Jean Auguste Dominique Ingres 1819'da "Roger Angelica'yı Serbest Bırakıyor" adlı eserinde çarpıcı bir sahne ile bizi karşılamaktadır. Eserin mitolojik bir hava hissettirmesi, ressamın etkilendiği Antik Yunan ve Antik Roma dönemlerinden esintiler taşıdığına kanıttır.

Görsel 24. J. A. Dominique, Roger Angelica'yı Serbest Bırakıyor, T.Ü.Y.B., 1819, 147x190 cm, Louvre Müzesi, Fransa

Kaynak: [http-27](http://27)

Öncelikle Görsel 24'deki esere genel bir bakış açısı ile baktığımızda, figür ve doğanın birlikte dengeli bir seviyede kompozisyona yerleştirildiği görülmektedir.

Eserin ilk dikkat çeken noktası kadın figürüdür. Bunun sebebi tablonun içinde barındırdığı renk paletinin en aydınlık tonları, kadın figürü üzerinde kullanılmıştır. Elleri bağlı, bir kayalık üzerinde tutsak olan kadın figürünü, deniz yaratığına karşı korumakta olan erkek figürü, eserin ikinci dikkati çeken noktasıdır. Yarı kartal, yarı at formunda betimlenen bir yaratığın üzerindeki erkek figürü, hareketiyle tablonun dinamiğinin öncüsü denilebilir. Kadın figürünün yüz ifadesi bulunduğu durumdan ne kadar hoşnutsuz olduğunu aktarırken, erkek figürünün yüz ifadesi ise kararlılığını ve ciddiyetini yansıtır.

Eserde arka planda yer alan manzara, koyu renkleri ile izleyicide mutsuzluk, korku ve melankoli duygularına gönderme yaparken, hırçın dalgaların oluşturduğu köpükler, kahverengi büyük kayalıklar ve karanlık gökyüzü, doğanın melankolik hissiyatına gönderme yapmaktadır. Denizde oluşan dalgalar, erkek figüründe bulunan hareketin takipçisi olarak tablonun dinamik havasını destekler.

“Roger Angelica’yı Serbest Bırakıyor” isminin tam karşılığını yansıtan bu tabloda hem melankolik doğayı hem de melankolik figürü görmek mümkündür.

Melankoli duygusunun doğa betimlemelerinde en sık rastlandığı dönem ise Romantizm dönemidir. Yeni-Klasisizm dönemine tepki olarak çıkan Romantizm dönemi, eserlerinin ana teması, doğaya duyulan sevgi ve özlemdir. Bu dönem, kudretli, görkemli ve yüce temalı doğa resimleriyle dikkat çekmiştir.

Romantizm döneminin en ünlü ressamlarından biri olan Caspar David Friedrich’in eserlerinin genelinde kasvet, dram, yas, üzüntü, yalnızlık ve ruhanilik kavramları ön plandadır. Caspar David Friedrich, aile üyelerinden erkek kardeşini ve annesini kaybettiği için duygusal çöküş yaşamış ve bu duygusal problemlerini de sanat eserlerine aktarmıştır. Eserlerinde, yaşamış olduğu acıların ortaya çıkardığı durumlar hissedilebilmektedir (Hodge, 2024, s.112).

Görsel 25. Caspar David Friedrich, Meşe Ormanında Manastır, T.Ü.Y.B., 1809-10, 110x171 cm, Alte Nationalgalerie, Berlin

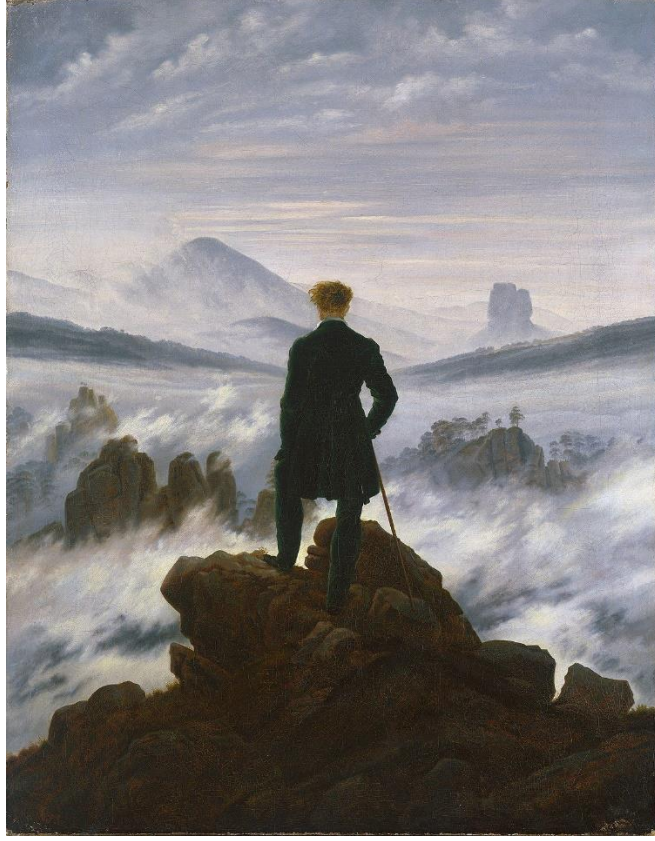
Kaynak: <http-28>

Caspar David Friedrich'in öne çıkan eserlerinden biri, Görsel 25'deki çalışmasıdır. Bu eserde kasvetli bir havanın hakim olduğu dramatik bir ortam söz konusudur. Yarı aydınlık gökyüzü, ufuk çizgisine doğru kendini koyu renklere teslim etmeye başlamıştır. Eserde, aydınlık ve karanlık renkler zıtlık algısını oluşturmakta, keskin geçişler ve çarpıcılık etkisini gözler önüne sermektedir.

Kilisenin yıkık ve tek başına yansıtılmış görüntüsü, insanlardaki melankolik duygu durumuna bir bağ oluşturmaktadır. Eserde yas, tekinsizlik, kasvet ve depresif bir hava vardır.

Caspar David Friedrich, "Meşe Ormanında Manastır" adlı eserinden sonra 1818' yıllarında melankolik tavra çok yakın olan "Bulutların Üzerinde Yolculuk" adlı eserini üretmiştir.

Görsel 26. Caspar David Friedrich, Bulutların Üzerindeki Yolculuk, T.Ü.Y.B., 1818, 98.4x74.8 cm, Kunsthalle Hamburg, Hamburg

Kaynak: <http-29>

Görsel 26'daki esere kısılmış gözler ile bakıldığı zaman açık ve koyudan oluşan iki kesit görmekteyiz. Sanatçı koyu kesitte dağların tepesine çıkmış, sırtını izleyiciye dönmüş, kendini manzaranın ihtişamını izlemeye bırakmış, bir figür resmi ile bizi karşılamaktadır.

Eserde, ihtişamlı manzaranın; bulutlar, dağlar ve gökyüzü ile betimlendiği görülmektedir. Figür ise tek başına ve koyu kıyafetler ile donatılmış, bir şekilde göze çarpar. Figürün yalnız ve manzaranın puslu oluşu melankoli imgesini zihinlerde uyandırmaya yeten bir görüntü halini alır.

Caspar David Friedrich'in öne çıkan bir diğer eseri ise "Umudun Enkazı" adlı eseridir. (Görsel 27).

**Görsel 27. Caspar David Friedrich, Umudun Enkazu, T.Ü.Y.B., 1823-1824, 96.7x126.9 cm,
Kunsthalle Hamburg, Hamburg**

Kaynak: <http-30>

Caspar David Friedrich Görsel 27'deki eserini, 1823-24 yıllarında hayata geçirmiştir. Eserin ilk izlenimi; yıkımı ve kaosu andırmaktadır. Eser, arka plandan ön plana doğru incelenecek olursa, arka plan izleyicilerde soğuk ve sisli bir hava hissiyatı uyandırmaktadır. Sislerin arasında kaybolmaya yüz tutmuş buz parçaları gökyüzü ile bütünleşmeye ve gözden kaybolmaya doğru ilerlemektedir.

Caspar David Friedrich Görsel 26'daki eserinde bulunan üçgen kompozisyonu Görsel 27'deki eserinde de uygulamıştır. Üçgen kompozisyon genelde de bilindiği gibi sağlam temellere bağlı bir kompozisyon biçimi olarak kabul edilir. Orta planda bulunmakta olan, kaya ve toprak parçaları üçgen bir yapı biçiminde vurgulanmıştır. Keskin hatlar izleyicinin dikkatini ilk çeken kısımlardır. Duyguların patlama noktası olarak, algılara yansıyan, tablonun orta kısmı çok detaylı bir şekilde işlenmiştir.

Tablonun alt kısmında ele alınan bölüm, daha sıcak renkler ile işlenmiş ve kar tanelerinden daha çok arınmış bir formatta izleyiciye sunulmaktadır. Doğanın melankolik imgesini özünde barındıran bu eser, izleyicide üzüntü, bunalım, duygusal çöküntü, mutsuzluk, yas ve tekinsizlik hissi uyandırmaktadır.

Romantizm döneminin en bilinen bir diğeri sanatçısı ise İngiliz ressam Joseph Mallord William Turner'dır. Döneminin en çok konuşulan ve tartışılan resimlerini yapan J. M. W. Turner, eserlerinde doğayı kendi tekniği ve estetik algısına bağlı olarak özgün bir şekilde yorumlamaktadır. Doğanın yüceltiildiği döneme damga vuran başlıca eserleri, Turner'a öncülük ve liderlik yetkilerini sağlamaktadır.

“Turner, kariyerine topografya ressamı olarak başlamış, Claude Lorrain'in (y. 1600-82) resimlerini gördükten sonra insana ait deneyimlerin ifade edilebilmesi uğruna doğanın aydınlanmacı temelinden sakınan bir kültürel değişimi benimseyerek romantizme yönelmiş ve bir “ışık ressamı” olmuştur (Robinson, 2014, s.6)”.

J. M. W. Turner doğanın ruhunu ve hislerini yansıtmaktadır. Dinamik, çarpıcı, duygu yüklü ve etkili doğa manzaraları melankolik doğa yorumlarından izler taşımaktadır. Eserlerinde Claude Lorrain'in esintilerini yaşatan sanatçı için, geçmiş dönemlerdeki usta resamlardan ilham almış demek mümkündür.

Görsel 28. J. M. W. Turner: Kar Fırtınası: Hannibal ve Ordusu Alpleri Geçerken, T.Ü.Y.B., 1810-1812, 144.7x236 cm, Tate Britain, Londra

Kaynak: [http-31](http://31)

J. M. W. Turner, Görsel 28'deki eserini 1812 yılında yapmıştır. Resimde, hava perspektifi çok etkili bir şekilde gözlemlenmektedir. Açık, orta ve koyu renklerin ahenkli bir şekilde ele alındığı gökyüzü, resmin büyük bir çoğunluğunu kaplamaktadır. Gökyüzünde sarı, krem, gri, mor, mavi, koyu mavi ve beyaz renkler hakimdir. Soğuk gri, mavi ve koyu mavi fırtına renklerinin arasındaki sıcak sarı güneş zıtlık

oluşturmakta ve izleyicinin dikkatini kendisine odaklamaktadır. Mavi tonlarının etkisi gökyüzüne, dramatik bir hava katmakla beraber çarpıcı bir etki oluşturmuştur. Melankolik doğa etkisi en fazla gökyüzü ve fırtınanın harmanlandığı kısımda ortaya çıkmaktadır.

Eserin alt kısmına bakıldığında, sert sivri uçlu kayalar ve figürler yer almaktadır. Figürlerde, heyecan, korku, gerilim, dram ve endişe duygularını hissetmek mümkündür. Figürler izleyicide dinamik etkiyi yaratan ikinci unsur olmuştur.

J. M. W. Turner bu eserinde insanları etkisi altına alan ve hırpalayan bir doğa görüntüsünün betimlemesinin altını çizmekle beraber, “Kar Fırtınası” serisinin de en etkili çalışmalarından birini izleyiciye sunmaktadır. J. M. W. Turner’ın bir diğer eseri ise “Kar Fırtınası: Limanın Dışındaki Buharlı Gemi” çalışmasıdır.

Görsel 29. J. M. W. Turner, Kar Fırtınası: Limanın Dışındaki Buharlı Gemi, T.Ü.Y.B., 1810-1812, 144.7x236 cm, Tate Britain, Londra

Kaynak: [http-32](http://32)

Görsel 29’deki eser, J. M. W. Turner’ın akıllarda büyük bir iz bırakan eserleri arasındadır. Kar fırtınasının deniz ve gökyüzü ile birbirine harmanlandığı eser, izleyicileri tuvale odaklanmayı ve incelemeye davet etmektedir. Hava perspektifinin etkili bir biçimde kullanıldığı eserler arasındadır. Kasvetli, depresif, dramatik ve dinamik havası nedeniyle izleyicide melankoli hissiyatı uyandırmaktadır. Doğanın hava şartlarının ne denli etkiler yaratabileceğini burada görmekteyiz. Eserin

merkezinde yer alan gemi fırtınadan dolayı eğilerek ve deniz ile mücadele verdiği görülmektedir. Gemiden, gökyüzüne yükselen koyu dumanlı renkler atmosfere tezat bir hava katmaktadır. Resimdeki atmosfer, izleyiciler tarafından ilk bakışta anlaşılacakla birlikte soyuta yakın bir etkiye sahip olmaktadır. Resimdeki soyut etki, fırtınadan dolayı ortaya çıkarak kaosu yansıttığı görülmektedir. Bu etki, izleyicilerde daha çok etkileşime sebep olmaktadır. Melankolik doğa kavramı, bu eserde en baskın nokta sayılmaktadır. Robinson bu eser hakkında şu şekilde ifadeler kullanmıştır;

“Turner’ın hakkında en çok konuşulan ve yazılan resimlerinden biri olan çalışma, 1842 Akademi sergisinde anlaşılmanıştır. Bir eleştirmenin resmin “sabun köpüğü ve badanadan” ibaret olduğunu söylemesi Turner’ı çok incitmiştir. Ancak Turner, henüz kanıtlanmamış bir mit ortaya atarak fırtınada kendini gemi direğine bağlamasının resme esin kaynağı olduğunu söylemiştir (Robinson, 2014, s.244)”.

Görsel 30. J. M. W. Turner, Yağmur, Buhar ve Hız, T.Ü.Y.B., 1844, 90.8x122 cm, National Gallery, Londra

Kaynak: <http-33>

Görsel 30’daki eser, J. M. W. Turner’ın Sanayi devriminde hayata geçirdiği eleştirel bir eserdir. Eserin genel havasına bakıldığında ilk dikkatleri üzerine toplayan yer, eserin sağ ortasındaki yumuşak renkler arasında bulunan koyu tren

betimlemesidir. Doğanın büyük bir yer kapladığı eser Romantik dönemin etkilerine ve özelliklerine sahiptir. Sanayi devriminin yaşandığı dönem düşünülecek olursa, eserdeki tren ve doğa kavramlarının harmanlanması dönemin sorunlarına örnek bir tepki olarak gösterilir. Sanayi ve doğa dönemin zıt kavramları olarak ele alınmasıyla beraber, eserde etkili bir karşıtlık izlenimi yaratmaktadır. Buharlı geminin dumanı ile doğanın doğal görüntüsünün birleşmesiyle sisler içinde kalmış bir görsel ortaya çıkmaktadır. Sanayi devriminin insanlar üzerinde yarattığı doğa özlemi ve sevgisi Sigmund Freud'un melankoli hakkındaki sevgi nesnesinin kaybedilmesi ve yerinin doldurulmaması fikirleriyle örtüşmektedir. Eserde melankoli hissini yaratan en önemli nokta ise sevgi duyulan doğa ve kirlilik hissi yaratan teknoloji nesnesinin bir arada ifade edilmesidir. Teknolojinin kirlilik hissi yaratmasının nedenini Şenyapılı şu şekilde dile getirmektedir;

“Çok sayıda insanın yığıldığı kentlerin havası endüstrinin salgıladığı dumanla günden güne kirleniyordu. Durum Romantik sanatçıları derinden tedirgin etti. Sanayi Devriminin doğayı lekelediğini/çirkinleştirdiğini/bozduğunu/yokettiğini düşünüyorlardı. Bir İngiliz sanatçı doğa ile gelişen teknolojiyi temsilen buharlı bir lokomotif bir araya getirerek bir resim yaptı (Şenyapılı, 2004, s.51)”.

Görsel 31. John Constable, Çayırdan Salisbury Katedrali, T.Ü.Y.B., 1831, 1.52x1.9 m, Tate Britain, National Gallery

Kaynak: <http-34>

Romantizm döneminde öne çıkan bir diğer önemli ressam ise, John Constable'dır. John Constable'ın Görsel 31'deki eserindeki melankolik hava, izleyiciyi gökyüzü ile karşılamaktadır. Eserin gökyüzü bölümünde ortaya çıkan dramatik, kasvetli, huzursuz ve tekinsiz görüntü olduğu gibi aktarılmıştır. Şiddetli bir yağış sonrası ortaya çıkan gökkuşağı ve bulutların arasından sızan güneş ışıkları, havanın geçiş anını yansıtmaktadır. Gökyüzündeki iyi ve kötü hava şartlarının birlikte ele alınması etkili bir zıtlık oluşturmaktadır.

Eserin orta kısmında yer alan Katedral, ışık-gölge oyunları ile resimde keskin bir izlenim yaratmaktadır. Katedralin karanlık tonlamaları, karamsar bir yaklaşımı göstermektedir. Sol yanında bulunan ağaçların derinliği, gizemli ve esrarengiz bir etki sağlamakla beraber soluk renkleriyle izleyicide güvensizlik hissi yaratmaktadır. Eserin ön kısmında bulunan figür, dönemin tarzını yansıtan at arabasıyla suyun içinden yavaşça ilerlemekte olduğunu hissettirmektedir. At arabasındaki figürün sağında ve gerisinde betimlenen balıkçı figürü ile resim sıradan halkı temsilen, günlük yaşamda karşılaşılan sahneleri sergilemektedir.

İçerisinde bulunduğu akımın özelliklerini eserlerinde etkili bir şekilde hissettiren John Constable Görsel 31'deki eseriyle doğanın depresif duygular içeren hava şartlarından sonra huzur verici güneşli bir havaya geçiş anını yakalamıştır. Hava şartlarının keskin geçiş hatları melankolik insanların anlık duygu-değişim süreçlerine benzer bir algı oluşturmaktadır.

Görsel 32. Claude Monet, Gündoğumu, T.Ü.Y.B., 1872, 42 x 63 cm, Musee Marmottan Monet, Paris

Kaynak: <http-35>

Romantizm ve Gerçekçilik akımlarının ardından “melankolik doğa” kavramını eserlerinde etkili bir ifade tarzı ile ele alan ve İzlenimci ressam olarak, bilinen sanatçı ise Claude Monet’dir. Claude Monet, gün ışığını manzara resimlerinde çok etkili bir şekilde izleyiciye sunmaktadır. Melankoli duygusunu, yaşadığı ailevi kayıpları ve karşılaştığı sağlık sorunları sonrası eserlerinde daha çok hissettirmektedir. İzlenimcilik akımının öncülerinden biri olan Claude Monet, 1873 yılında yaptığı Görsel 32’deki eseri ile adından çokça söz ettirmiştir. Eserin genel hatları incelendiği zaman puslu, mavi tonlar ağırlıklı ve yarım bırakılmış hissiyata sahip bir görsel ile karşılaşılmaktadır.

Sabahın erken saatlerinde, güneş kırmızı ve turuncu renkleri ile mavi tonları arasında izleyicinin dikkatini çekmektedir. Güneşin ışıklarının suya yansması, mavi denizin üzerinde turuncu izler şeklinde tasvir edilmektedir. Rapelli yazılarında bu eser için şu şekilde bahsetmektedir.;

“Güneşin portakal rengi, puslu gökyüzünde ve suyun üzerinde görünmektedir. Güneşin rengi, sarı ve turuncunun etkisi ile yoğun ve zengindir. Monet Londra’ya yaptığı kısa seyahatinde, Turner ve Whistler gibi İngiliz Romantiklerinden esinlenmiştir (Rapelli, 2003, s.51)”.

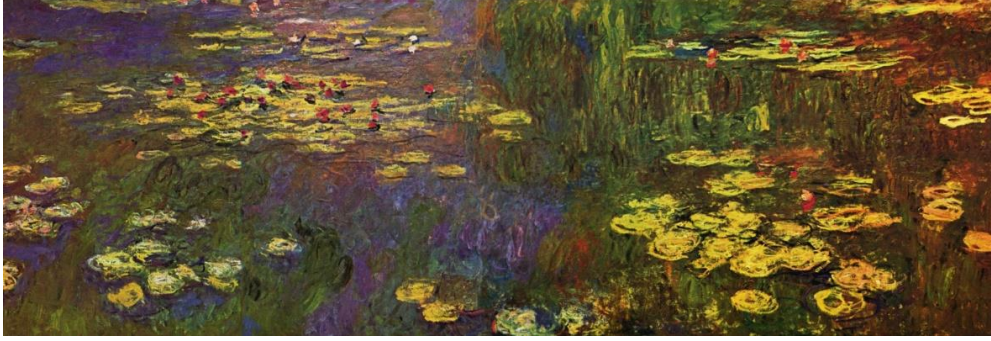
Bu bağlamda eserde, doğanın oluşturduğu atmosfer, figürleri gölgesi altına almaktadır. Doğa ile mücadele içerisinde olan insanlar ve doğayı kirleten fabrika dumanlarının da harmanlandığı bir olay örgüsü resimde ustaca ele alınmaktadır. Romantizm döneminde ki J. M. W. Turner’ın “Yağmur, Buhar ve Hız” (Görsel 30) adlı eseri ile Claude Monet’in “Gündoğumu” (Görsel 32) adlı eserinin yaklaşım benzerliği dikkat çekmektedir. Sanayi Devriminde yapılan resimler ile İzlenimcilik döneminde yapılan eserler birbiri ile benzerlik gösterebilmektedir. Görsel 32’deki eseri ile Claude Monet, tercih ettiği renkler ve doğanın hava perspektifi ile izleyicide melankoli duygusunu harekete geçirmektedir.

Claude Monet ’in melankoliyi çağrıştıran çalışmaları arasında, son yıllarında kendini adadığı “Nilüferler” serisi bulunmaktadır. Bilindiği üzere bu serinin ismi kendi bahçesindeki yetiştirdiği nilüferlerden gelmektedir. Birgit Zeidler yazılarında şu şekilde bahsetmektedir;

“Bu çalışmalarında Monet, yumuşak bir şekilde eriyen, sanki filtrelenmiş renk tonlarıyla öznel ve rüya benzeri hüznü bir mekân yaratmıştı. Doğrudan “gözle tuval”

arasındaki mesafenin yok edilmesi ve suyla çevrelenmiş olmak, izleyiciye bu mekânda bir yakınlık ve yalnızlık deneyimi yaşatıyordu (Zeidler, 2005, s.83)”.

Görsel 33. Claude Monet, Nilüferler, T.Ü.Y.B., 1895-1926, 219x602 cm, Orangerie Müzesi, Paris

Kaynak: <http-36>

Serinin bir parçası olan Görsel 33'deki eserinde, Claude Monet'in bahçesindeki gökyüzünün göle yansıdığı görüntü ile nilüferlerinin bütünleşmesi ele alınmaktadır. Kırmızı, sarı, mavi, mor renklerin, sıcak-soğuk ilişkisi zıtlık oluşturmakta ve eseri farklı boyutlara çıkarmaktadır. Eserdeki nilüferler uzak-yakın kavramı ile derinlik algısını izleyiciye aktarırken nilüferlerin arasından görünen gökyüzü görüntüsü de gölün yansıma özelliğini belirginleştirmektedir.

Claude Monet'in sağlık problemleri ve eşini kaybetmenin verdiği acıların kendisinde oluşturduğu durumlar ile savaştığı dönemlere ait olan bu eser, ressamın melankolik ruh halini yansıttığı düşünülmektedir.

İzlenimcilik akımıyla paralel devam etmekte olan sembolizm akımının öncülerinden biri olan Arnold Böcklin, melankolik manzara resimleri ile öne çıkmaktadır. Arnold Böcklin resimlerinde çoğunlukla ölüm temasının üzerinde durmaktadır.

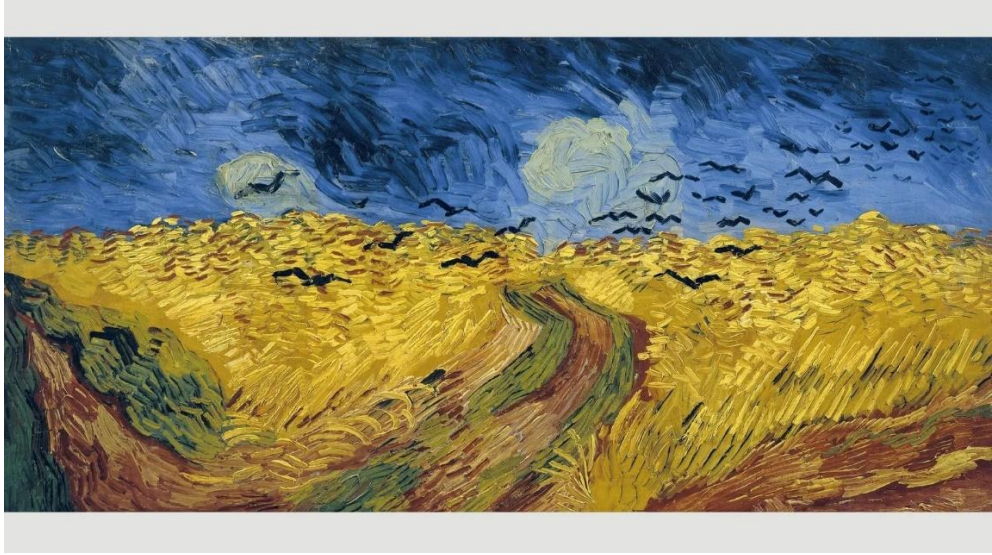

Görsel 34. Arnold Böcklin, Ölüler Adası:1. Versiyon, T.Ü.Y.B., 1880, 111 x 115 cm, Basel

Kaynak: <http-37>

Arnold Böcklin' in en çok bilinen eserlerinden biri olan Görsel 34'deki tablosu, birçok kez üzerinde çalıştığı bir seri halini almaktadır. “Ölüler adası” adlı çalışmalarında ki ölüm teması, izleyicide melankolik duyguları harekete geçiren bir olgu halini almaktadır. Eserin genel hatlarına bakıldığında zaman gergin, dramatik, fantastik bir mekan söz konusu olmaktadır. Gece yarısında, ucu bucağı olmayan siyaha yakın tonlardaki suyun ortasında yer alan dikey kayalıklar, eserin merkezinde yer almaktadır. Kayalıkların kıyılarına yaklaşmakta olan küçük bir kayığın içinde bulunan, beyaz çarşafli figür ve tabut, ölüm algısını izleyicide uyandıran en net imgeler olmaktadır. Ölüm teması bilindiği üzere “yas” kavramını beraberinde getirmekte yas ve melankoli kavramları izleyicilerde ortak duygu durumlarını harekete geçirmektedir. Arnold Böcklin döneminin Sembolist ressamı arasında, melankolik ruh durumunu eserlerinde izleyiciye semboller ve renkler ile aktarmayı başardığı görülmektedir.

Ard izlenimcilik akımının öncülerinden kabul edilen Vincent Van Gogh, psikolojik duygu durumlarının bozukluğuyla bilinen bir ressamdır. Aile üyelerinden genetik olarak devamlılık gösteren psikolojik bozuklukları Van Gogh'un bazı manzara resimlerinde direkt olarak algılanmaktadır.

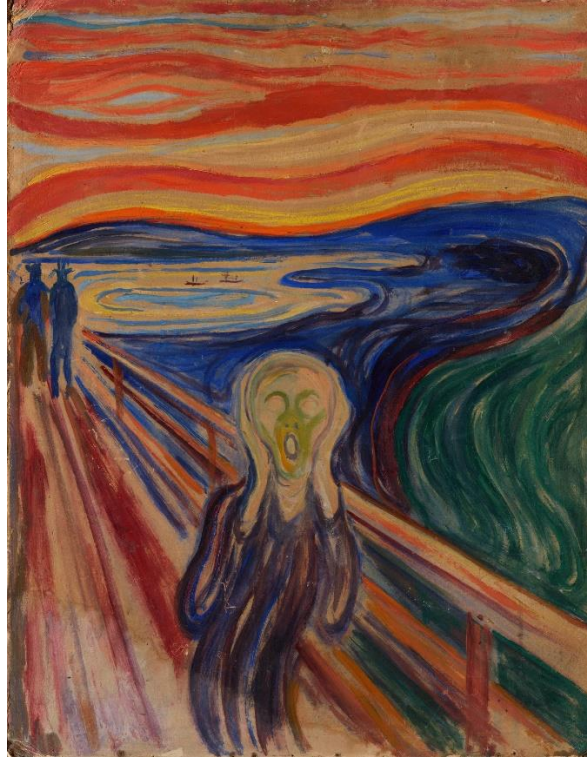

Görsel 35. Vincent Van Gogh, Buğday Tarlası ve Kargalar, T.Ü.Y.B., 1889, 72 x 92 cm

Kaynak: <http-38>

Vincent Van Gogh'un eserlerinden biri olan Görsel 35'deki çalışması, V. Van Gogh'un yapmakta olduğu en son tablo olarak bilinmektedir. Van Gogh, bilindiği üzere "Buğday Tarlası ve Kargalar" adlı eserini üretirken, bir anda, karga vurmak için yanına aldığı tabanca ile intihara teşebbüs etmiştir. Kendisini sakatlayan Van Gogh evine kadar kanlar içinde gitmiştir (Altuna, 2023, s. 257). Nedeni bilinmeksizin anlık gerçekleşen bu davranışları Van Gogh'un içinde bulunduğu melankolik duygu bozukluğunun ortaya çıkışı olarak kabul edilmektedir.

Ard izlenimcilik akımının ardından tepki olarak ortaya Dışavurumculuk akımı çıkmaktadır. Dışavurumculuk akımı duyguların ve düşüncelerin renk, biçim ve kompozisyon şeklinde eser üzerine doğrudan aktarılmasından gelmektedir. Dışavurumculuk akımının "melankoli" kavramı ile bağlantılı olmasının en büyük nedenlerinden biri ise doğrudan duygular ile ilişkilendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Dışavurumculuk akımının öncü ressamlarından biri olarak kabul edilen Edward Munch, Görsel 36'daki eserinde "melankolik doğa" temasına hitap etmektedir.

Görsel 36. Edward Munch, Çığlık, Karton Üzerine Tempera ve Pastel., 1893,91 x 73,5 cm, National Gallery, Oslo

Kaynak: <http-39>

Eserin dramatik algısı, ön planda bulunan, ellerini kulaklarına doğru yaslamış, çığlık atmakta olan figür ve birbirine karışmakta olan doğa görüntüsü ile ortaya çıkmaktadır. Melankoli, izleyicide doğa kapsamında, kıızıla yakın gökyüzü ile hissedilir biçimde aktarılmıştır. Duyguları ön planda tutan, Dışavurumculuk akımının belirgin özelliklerini içinde barındıran eserde, duyguların çarpıcı renklerle desteklenmiş olduğu görülmektedir. Gün batımının insanlarda hissettirdiği veda ve ayrılık hissini, Edward Munch etkili bir biçimde uyguladığı söylenebilir.

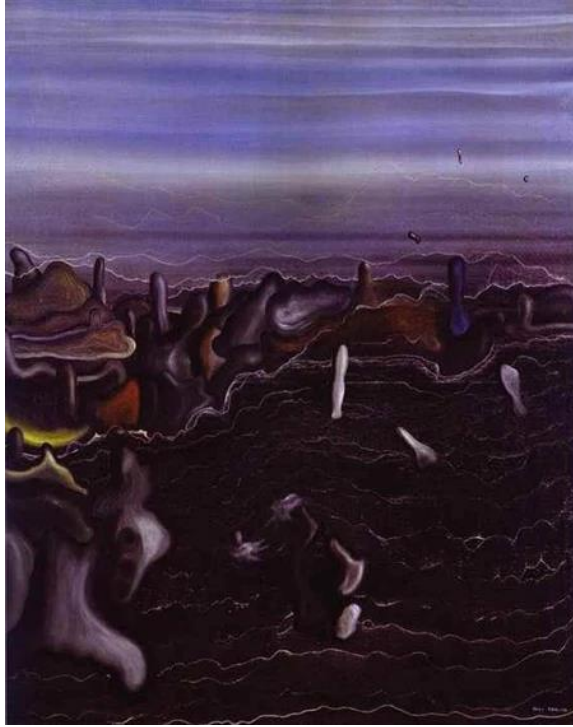
Edward Munch, arkadaşlarıyla birlikte yürüdüğü Oslo'daki bir köprüde, gökyüzünün birden kıızıla yakın görüntüsünü fark etmiş ve manzaraya doğru bakarken dona kalmıştır. Manzaranın büyüleyici etkisi karşısında Munch, doğadan gelen çığlık seslerini duymaya başlamış ve ellerini yanaklarına koyarak korkuyu hissetmeye başlamıştır (Graf, 2023, s.56). Munch bu resimde aslında kendini çizmiştir manzaranın muhteşem büyüleyici karşısında kendi şaşkınlığını ve korkusunu anlatmak istemiştir. Arkadaşlarının Munch'ı hiç fark etmeden yollarına devam etmeleri, bir nevi terk

edilme algısını izleyicilerde hissettirmektedir. Bu ayrılık ve görmezden gelinme durumu, melankolik duyguları seyirciye aktaran en önemli etkenlerdir.

Dışavurumculuk akımının ardından gelen Gerçeküstücülük akımında, melankolik tavrı eserlerinde etkili bir ifade tarzı ile aktaran sanatçı, Yves Tanguy'dır.

Gerçeküstücülük akımının önemli ressamlarından biri olan, Yves Tanguy, figüratif öğeler kullanmayı zamanla bırakmış resimlerinde olağanüstü manzaralara daha çok yer vermiştir. Doğa kavramını gerçek doğanın somut halinden uzaklaştırarak soyut form ve nesnelere ile beraber kullanmıştır. Sanatçı doğayı resimlerinde kullanmaya devam etmiş ama çevresinde gözlemlediği yerlerin doğal görüntüleri kendi hayal dünyasında oluşturduğu mekanlar olarak aktarmaktadır (Klingsöhr-Leroy, 2006, s.92). Sanatçının melankolik tavrı manzara resimlerinde kendi oluşturduğu mekanlarda ve nesnelere ortaya çıkmaktadır.

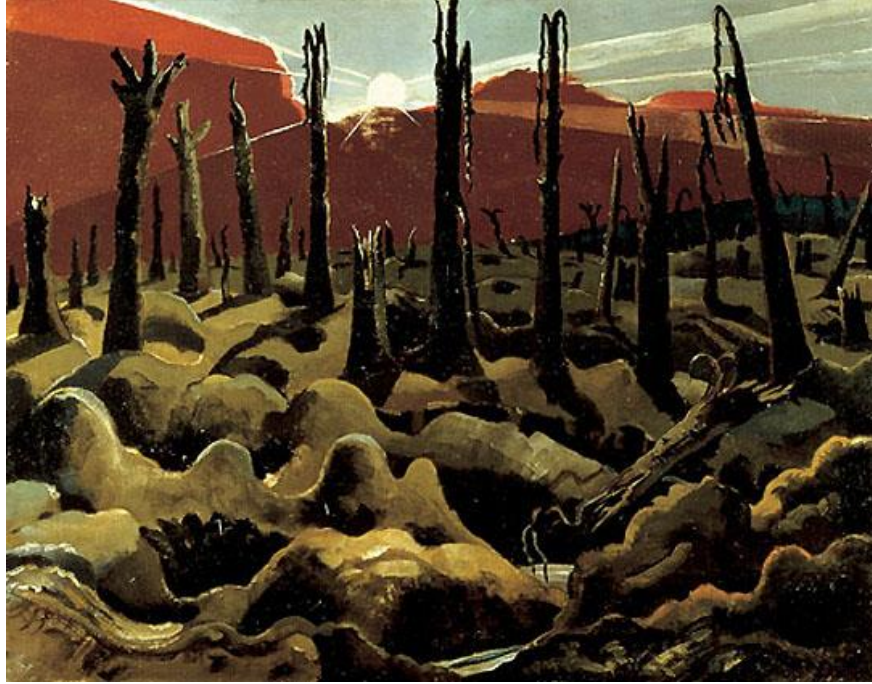

Görsel 37. Yves Tanguy, Karanlık Bahçe, T.Ü.Y.B., 1928, 94.4X71.1 cm

Kaynak: <http-40>

Yves Tanguy'ın Görsel 37'deki eserinde doğanın olağanüstü fantastik bir hali izleyiciye sunulmaktadır. Koyu ve dramatik renklerin hakim olduğu doğa ve mekan ilişkisi izleyicilerde depresif ruh halini tetiklemektedir. Eserinde kullandığı nesnelere

net biçimlerden uzaklaşmış ve soyut bir kavram haline bürünmüştür. Gökyüzündeki yıldırımların yer ile bağlantılı bir örüntüde devam ediyor olması esere daha keskin gerilim duygusunu aktarmaktadır. Yves Tanguy, “melankolik doğa” kavramını eserinde, doğa ve nesnelere dramatik bir ortam oluşturması ile aktarmıştır.

Görsel 38. Paul Nash, Yeni Bir Dünya Kuruyoruz, T.Ü.Y.B., 1918, 71.2 x 90.4 cm

Kaynak: [http-41](http://41)

Gerçeküstücülük akımının ardından manzara resimlerinin melankolik tavrını izleyicilere etkili bir şekilde yansıtan üslup ise Yeni Romantizm'dir. Yeni Romantizm üslubu sanatçılarından Paul Nash, Görsel 38'deki çalışmasında geçmiş zamanların romantizm akımı ile modern sanattaki romantizm akımının yeni yaklaşımını hayata geçirmiştir.

İsminden de anlaşılacağı üzere yıkımın ve kalıntıların resimde, önemli bir yerinin olduğu görülmektedir. Resimde ters açıdan gelen ışık, hayata karşı hala direnmekte olan kuru ağaçları izleyiciye karşı karanlık göstermek, ağaçların dallarının artık umut vaat etmemesi, bir sonun yaklaştığının örneği olmaktadır. Ağaçların bir yandan ayakta durmaya çalışma çabaları, günümüzdeki insanların doğaya karşı verdiği zararların sonuçlarını anımsatmaktadır. Yıkımın veya bir felaketin sonuçlarını

hissettiren bu resimde melankolik tavır, doğanın harap olmuş görüntüsünden kaynaklanmaktadır. Eserde, doğa- insan mücadelesi ile karşı karşıya kalınmaktadır. Eserin adı ise izleyiciye bir nevi umut ışığı olmakta fakat “Yeni Bir Dünya Kuruyoruz” adını taşıyan bu eserde yeni bir dünyanın kurulmadan önceki hali, yok olmaya yakın bir doğayı yansıtmaktadır.

İzleyiciyi yas duygusundan, yeni bir umut duygusuna sürükleyen bu eser, melankolik doğa resimlerinin bir örneğidir. Yeni romantizm ressamı, Paul Nash, sanayi döneminin sonuçlarının örneklerini bu eserde tasvir etmektedir.

Görsel 39. Robert Rauschenberg, Kanyon, Karışık Teknik, 1959, 219 x 179 x 57.8 cm, New York

Kaynak: <http-42>

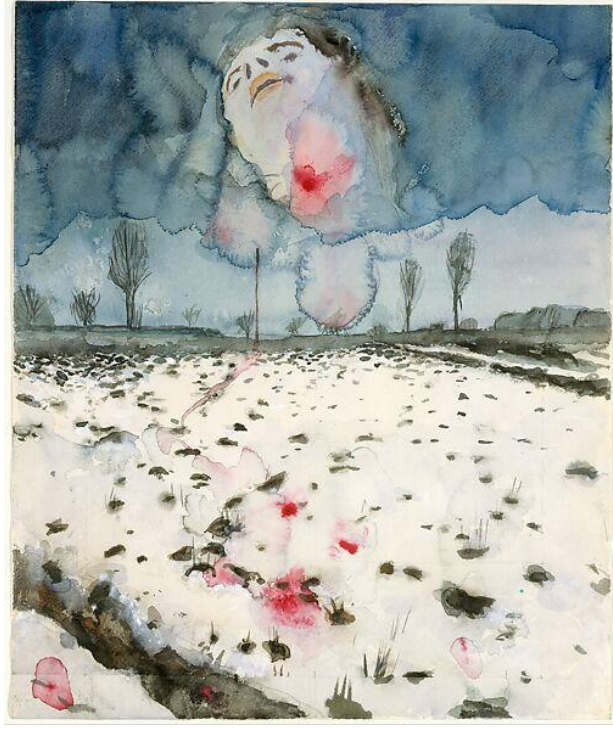
Pop Art akımının da sanata yeni bir yaklaşım getiren Robert Rouschenberg farklı nesnelere ve resim sanatı malzemelerini bir araya getirerek Görsel 39'daki eserini üretmiştir. “Kanyon” adlı eserinde, doğanın ve popüler kültürün unsurları bir arada

görülmektedir. Resim sanatındaki yaklaşımını kolaj ve heykel ile bir arada kullanmıştır.

Eserde karanlık tonlar hakimiyet sağlamaktadır. Ölümü çağrıştıran siyah tonlar ve tamamen siyah ile kaplanmış kuş sembolleri yas kavramına bir gönderme yapmaktadır. Doğa, resimde sembollerin kullanılması ile algılanmaktadır. Melankolik doğa kavramı çarpıcı unsurların karşıtlık oluşturan renkleri ve kolajın dramatik atmosferi ile izleyicilere aktarılmaktadır. Sanatın yeni bir boyuta adım attığı Pop Sanat, melankolik hisleri Robert Rauschenberg'in Görsel 39'daki eserinde önemli bir değer kazanmaktadır. Krause Görsel 39'daki eser için şu şekilde bir yaklaşımda bulunmaktadır;

“Bu kompozisyonlarla resmin gerçekliği bambaşka boyutlar kazanıyor; tema, içerik ve anlam arasında meydana gelen karşılıklı etkileşimle yeni bir resim estetiği doğuyordu. Rauschenberg'e göre geleneksel bir manzara resmi yalnızca doğanın algılanışının bir resmiydi; “konbine (birleşik) resim” ise doğanın ta kendisiydi (Krause, 2005, s.114)”.

Pop Sanat'tan sonra, 1970'li yıllarının ortalarında, Yeni Dışavurumculuk, Dışavurumculuk ve Soyut Dışavurumculuk akımlarının yeniden doğuşu olarak, Minimalizm ve kavramsal sanat akımlarına tepki göstermek amacıyla çeşitli sanatçılar ile birlikte ortaya çıkmıştır. Yeni Dışavurumculuk akımı adını, 1980'li yıllarda Almanya, Amerika, Fransa, Britanya ve İtalya'da çok popüler olmaya başlamasıyla almıştır (Hodge, 2022, s.49). Yeni dışavurumculuk akımının önde gelen sanatçılarından Anselm Kiefer, duygularını ve yaşantısını boyunca etkilerini üzerinde taşıdığı savaş dönemlerinin etkilerini, resimlerinde izleyiciye aktarmayı başarmıştır. Anselm Kiefer, Alman tarihinin ressamı olarak da bilinmektedir. Savaşın ve mücadelelerin içerisinde bulunmuş olan ressam, karanlık geçmişinden izleri resimlerinde çeşitli malzemeler kullanarak yansıtmayı tercih etmiştir (Graf, 2023, s. 159-161).

Görsel 40. Anselm Kiefer, Kış manzarası, Kağıt Üzerine Karışık Teknik, 1970, 43.2 x 35.9 cm

Kaynak: <http-43>

Anselm Kiefer Görsel 40'daki eserinde, savaşın ve karanlık dönemlerin üzerinde bıraktığı izleri yansıtmaktadır. Eserde mekan algısı, kış mevsimindeki bir arazinin kurumuş ağaçlar ve beyaz kar örtüsünün üzerindeki kırmızı kanı çağrıştıran lekesele çalışmalar ile algılanmaktadır. İzleyicilerde gerginliği, dramı ve dehşeti uyandıran kırmızı lekesele izler, yaşanmışlığı çağrıştırmaktadır. Gökyüzündeki figür portresi boyun kısmından yaralanmış bir insanı gözler önüne getirmektedir. Eserin teması, ölümü ve melankolik duyguları içinde barındıran olgulara sahiptir. Sanatçı eserde, en karanlık anılarını, arazinin karla kaplanmış tabakasının üzerine sanki kurşun izleriyle kana bulanmış ve yaralanmış olan bir figür portresi ile aktarmaktadır.

Melankolik doğa yorumunu sanatçı, savaş ve ölüm temaları ile "Kış Manzarası" adlı eserinde izleyicilere aktarmayı başarmıştır. Anselm Kiefer'in trajik geçmişi resimlerinde çok derin duygular ile bağlantılı bir biçimde hissedilmektedir. Sanatçıların melankolik duygularının, eserlerine yansması konusundaki başlıca örneklerden biri sayılan Anselm Kiefer, çarpıcı ve yenilikçi eserler üretmeye devam etmektedir.

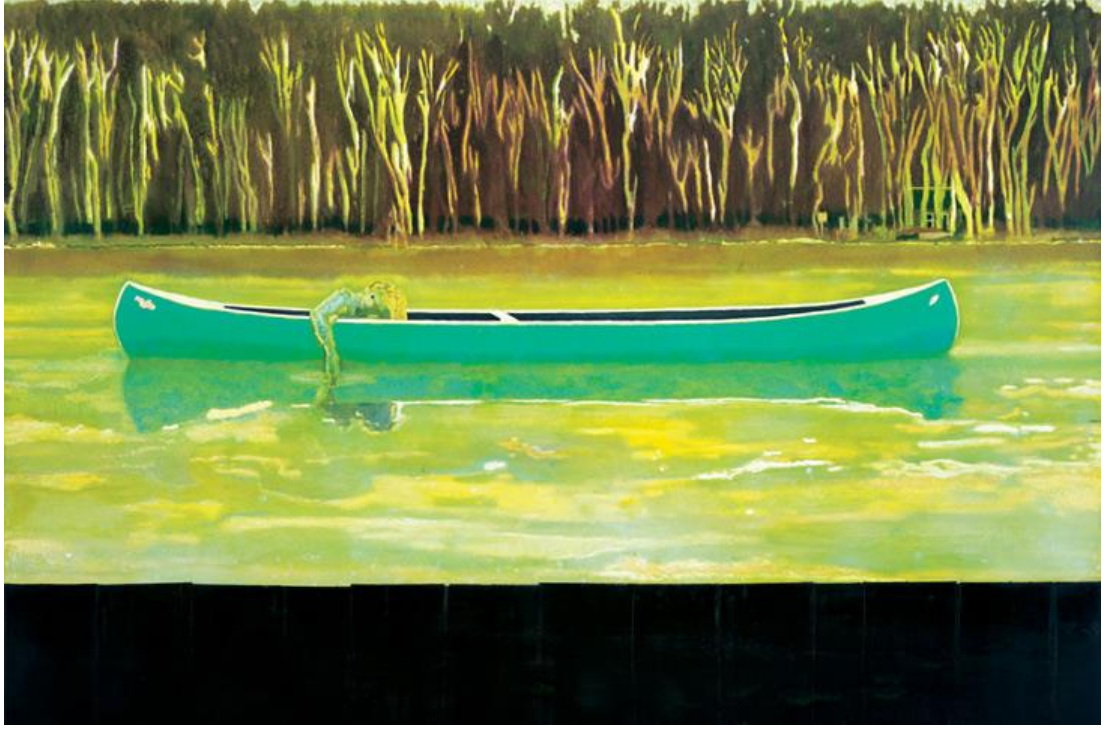

Görsel 41. Anselm Kiefer, Gecenin Düzenleri, Tuval Üzerine Emülsiyon, Akrilik ve Gomalak, 1996, 356 x 463 cm

Kaynak: <http-44>

Anselm Kiefer'in bir diğeri ise Görsel 41'deki eseridir. Eserinde ölümlü temsil eden ayçiçeklerinin dev formları göze ilk çarpan yerdur. Eserin genel hatlarına baktığımız zaman soluk ve dramatik renk tonları hakim olmaktadır. Savaş dönemlerinde bulunan sanatçı, eserin alt kısmında bulunan yere yatan ölmüş bir figür ile dramatik sahneyi arttırmaktadır. Bu tablo izleyicide melankolik duyguları uyandırmaktadır. Bu duygular dramatik renklerle ele alınmakta, ayçiçekleri ve ölmüş figür ile tetiklenmektedir. Anselm Kiefer'in bu eserinde melankoli algısı, yas ve ölüm temasından ortaya çıkmaktadır. Eserdeki renk paleti açık ve koyu tonlardan oluştuğu için zıtlık oluşturan bir atmosfer yaratmaktadır. İzleyiciler, koyu ve karanlık renklerin bulunduğu noktalarda karamsar duygulara kapılmaktadır.

Görsel 42. Peter Doig, Kano Gölü, T.Ü.Y.B., 1997, 200 x 300 cm

Kaynak: <http-45>

Yeni Dışavurumculuk akımının ardından gelen süre zarfında güncel sanatta, 1997 yılında, Peter Doig Görsel 42'deki eseriyle “melankolik doğa” kavramını etkili bir şekilde kullanmaktadır. Doğanın içinde yalnız başına kanoda olan figür yalnızlığı ve depresyonu çağrıştıran bir durum içinde yer almaktadır. Melankolik duyguları tetikleyen ilk unsur doğa içinde tek başına kalmış kano ve figürdür.

Görsel 42'deki çalışmada, “doğa” canlı ve zıt renkler ile izleyiciye sunulmaktadır. Göl olarak betimlenen alan gerçekçi renklerin dışında, en açık ve vurgulayıcı bir şekilde resmedilmiştir. Arka planda yer alan yan yana sıralanmış ağaçlar açık-koyu ilişkisi bağlamında göze çarpmaktadır. Doğa olduğundan farklı bir renk paleti ile yansıtılmış olmasına rağmen biçimsel açıdan çok fazla deformasyona uğratılmamıştır. Melankolik doğa yaklaşımı eserde, kalabalık ağaçların önünde bulunan gölün sakin ve durgun yapısından gelmektedir. İzleyiciler gölün sakin halinden dolayı, hissizlik duygusuna kapılır. Eserde genel atmosferin hareketlilik algısının zayıf olmasından kaynaklı depresyonu anımsatan halsizlik özelliği ile eşleşmektedir.

Görsel 43. Zeng Franzhi, Mavi, T.Ü.Y.B., 2015, 400 x 700 cm

Kaynak: <http-46>

Zeng Fanzhin'in 2015 yılında ürettiği Görsel 43'deki tablosu güncel sanatın melankolik doğa örneklerinden biri olmaktadır. Eserin arka planında siyah, mavi, beyaz, koyu mavi tonları ve griler olduğu görülmektedir. Ön plandaki karmaşık dalların yoğunluğundan kaynaklı arka plandaki mekan algısı net olarak algılanmamaktadır. Net algılanmayan arka plandaki mekan izleyicilerde tekinsizlik ve korku hissi uyandırmaktadır. Eserin ön planına bakıldığı zaman açık-koyu ilişkisi bağlamında zıtlık oluşturan dal imgeleri bulunmaktadır. Dal imgeleri izleyici ve eser arasında bir engel hissi oluşturmaktadır.

Sanatçı eserin dramatik havasını renkler ve detaylar ile yakalamaktadır. İnsanların duygu durumlarını negatif yönde etkileyen yoğunluk algısı, melankolik bağlamda insan psikolojisine bir nevi atıfta bulunmaktadır. Psikolojisi bozuk insanların içlerinde yaşadıkları kaygı, sıkıntı, endişe ve mutsuzluk hissiyatını tetikleyebilecek renkler seçen Zeng Fanzhin, melankolik doğa kavramına Görsel 43'deki tablosu ile eşlik etmektedir.

Görsel 44. Kibong Rhee, Illogic A'ya Geçiş, Tuval Üzerine Akrilik, Polyester, Elyaf, 2021,

Kaynak: <http-47>

Kibong Rhee Görsel 44'deki eserinde sisler arasında kalmış, biçimlerin ve keskin hatların kaybına uğramış bir manzara resmi yapmıştır. Eser monokrom renk paletinden oluşmaktadır. Yan yana sıralanmış sık ağaçların suya yansımaları, aynalaşmayı desteklemektedir. Fakat resmin kadrajının tuvale yerleşmesinden kaynaklı, tam bir simetrik görüntüden kaçınılmıştır. Su yüzeyine yansıyan ağaçlar ve gökyüzü, perspektif algısının genişlemesine imkan sağlamaktadır.

Eserdeki yoğun sis algısı, izleyicileri kasvetli bir havaya davet etmektedir. Gizem perdesinin ardındaki ağaçlar en dikkat çeken nokta olmaktadır. Çünkü ağaçlar açık renklerin içindeki en koyu alanlar olarak betimlenmiştir. Melankolik düşünceleri harekete geçiren temel unsurlar ise kasvetli ve bilinmezlik ile dolu manzara görüntüsünden gelmektedir.

Görsel 45. Kibong Rhee, Siyah Gölge, Tuval Üzerine Akrilik, Reçine, Polyester Elyaf, 2022,

Kaynak: <http-48>

Rhee'nin suya yansıyan ağaç ve gökyüzü yaklaşımı izleyiciyi, Monet'in Görsel 33'deki serisine götürmektedir. Rhee, Görsel 45'deki eserinde de aynı şekilde su kenarındaki ağaçları ile Claude Monet'in eserlerini çağrıştırmaktadır. Aynı şekilde bu eserinde de monokrom renk yaklaşımından uzaklaşmayan Rhee, melankolik tavrını doğa üzerinde kasvetli ve dramatik hava ile sağlamaktadır.

Görsel 46. Jordi Diaz Alama, Kanto VII: VIII, Öfkeli ve Tembel, T.Ü.Y.B., 2022, 160 x 224 cm

Kaynak: <http-49>

Günümüz sanatında melankolik duyguları barındıran manzara resimlerinde öne çıkan sanatçılardan biri de Jordi Diaz Alama'dır. Görsel 46'daki eserde bulunan gökyüzü, gerilim ve korku hissiyatını izleyicilerde uyandıran ilk bölgedir. Tuvalin genel atmosferine bakıldığı zaman izleyicide her şeyin karıştığı ve çözüm yolunun bulunamadığı bir olayın söz konusu olduğu izlenimi vermektedir. Tema olarak izleyicilere kıyameti çağrıştırmaktadır.

Eser detaylı bir şekilde incelenecek olursa, ilk dikkatleri üzerine çeken kısım eserin büyük bir bölümünü kapsayan şiddetli dalgalar içinde dağılmış insan figürleridir. Figürler yaşam ve ölüm arasında büyük bir mücadele içinde görünmektedir. Bu mücadele ise izleyicilerde korkuyu ve tedirginliği hissettirmektedir. Bir diğer korkuyu çağrıştıran yer de eserin sağ ortalarında, dalgaların arasından uzanan dev ahtapot kollarıdır.

Görsel 46'daki eserin üst kısmına bakıldığı zaman, kara bulutlar içinde kalmış iki tane yaratık benzeri silüetler görünmektedir. Gökyüzünün içinde kullanılan yazınsal kısım da izleyiciyi farklı yaklaşımlara sürüklemektedir. Ufuk çizgisinin merkezinde yer alan hafif kahve tonlarındaki belli belirsiz kalan alan ise eserin siyah beyaz renk hakimiyetinin içinde ufak bir renk algısı oluşturmaktadır. Bu kahverengi tonlardaki alan geometrik biçimi ile şehir ya da bir kaleyi çağrıştırmaktadır.

Eser genel atmosferi ile melankolik duyguları doğa ve insan ilişkisi bağlamında direkt ortaya çıkarmaktadır. Jordi Diaz Alama, çeşitli eserlerinde de aynı şekilde melankolik doğanın izleyicilere yansıyan farklı örneklerini ele alan bir sanatçıdır. Bu örneklerde Görsel 47 ve Görsel 48’ de görüldüğü üzere melankolik bir tavır ile izleyiciye yansıyan doğa resimleridir.

Görsel 47. Jordi Diaz Alama, Kanto XVIII, Rufianlar ve Baştan Çıkarıcılar, T.Ü.Y.B., 2022,

Kaynak: [http- 50](#)

Görsel 48. Jordi Diaz Alama, Kanto XXII, Barateros, T.Ü.Y.B., 2022, 160 x 240 cm

Kaynak: [http-51](#)

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemi ve literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada melankoli ve doğa kavramları üzerine tarihsel bilgi kaynakları kronolojik olarak incelenmiştir, kavramların resim sanatı tarihi üzerindeki kesişim noktaları araştırılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmada nicel veri toplama yöntemi kullanılmamasından dolayı, evren ve örneklem bulunmamaktadır.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Bu araştırmanın kuramsal çerçeve ve ilgili alan yazın bölümlerinde literatür taraması yapılarak veri toplanmıştır. Araştırmada melankoli, doğa ve resim sanatındaki melankolik doğa kavramları üzerindeki çalışmalar ansiklopediler ve sanat kitapları üzerinden araştırılmıştır. Sanat tarihi ve melankolik doğa kavramları üzerine sanatsal çalışmalar; renk, kompozisyon, tema ve içerdiği duygu bakımından incelenmiş, doküman analiz yöntemiyle çözümlenmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada melankoli, doğa, resim sanatı tarihi ve ressamaları ile ilgili literatür taraması 2022-2024 tarihleri arasında yapılmıştır. Konu başlıkları melankoli, doğa ve melankolik doğa temasına sahip sanat eserleri üzerine belirlenmiş. Konu başlıkları ile ilgili yapılan araştırmaların sonuçları tespit edilmiş, gerekli yerlerde bahsedilmiştir. Ressamların ürettikleri sanat eserlerinin görselleri koleksiyonlar, müzeler ve sanat eserleri ile ilgili görselleri içeren web sayfaları üzerinden taranmıştır. Melankoli ve doğa kavramının resim sanatı tarihindeki sanatçıları ve eserleri üzerinde yorumlamalar yapılmış, bu yorumlamalar ile ilgili sanatsal uygulamalar ile desteklenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmanın ilgili alan yazın bölümünden elde edilen bilgiler sayesinde, sanatsal çalışmalar üretilmiştir. Bu sanatsal çalışmalar araştırmanın bulgular ve yorumlar kısmında incelenmiştir. Konu başlığı bağlamında üretilen sanatsal çalışmalar, bu araştırmadan toplanan bilgiler eşliğinde içerdiği-yansıttığı duygular açısından analiz edilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Melankolik doğa yorumlamaları resim tarihinde, ressamlar tarafından bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde eserlere yansıtılmaktadır. Geçmişten günümüze kadar yapılan resimlerde aralarında karşımıza çıkan kasvetli, dramatik, depresif, karamsar ve tekinsiz doğa betimlemeleri, ressamlar hakkında birçok bilgiye ulaştırmaktadır. Sanatçıların yaşadıkları dönemlere ait çevre sorunlarını, sanata karşı estetik yaklaşımlarını ve ruhsal durumlarını eserlerine aktarım biçimleri, günümüz sanatına ışık tutmaktadır. Çoğunlukla insanlara özgü bir durum haline gelen melankoli kavramını İlkhan KARA kendi ürettiği resimlerinde, doğa resimleri ile izleyiciye aktarmayı hedeflemektedir. KARA, günümüz sanatının imkan sağladığı çeşitli teknikler ile melankolik doğa yorumlamalarını, bu araştırmadan ilham alarak ürettiği eserlerde yansıtmaktadır.

Görsel 49. İlkhan Kara, Alacakaranlık, Kağıt Üzerine Yağlıboya, 21x29.7 cm, 2022

Görsel 50. İlhan Kara, Sis ve Duman, Kağıt Üzerine Yağlı Boya, 21x29.7 cm, 2022

Görsel 49'daki eser ile Görsel 50'deki eser renk dinamikleri bakımından benzer özellikler göstermektedir. Kara, doğanın karanlık bir gecesini aktarmak istediği Görsel 49'da mavi ve mavinin koyuya doğru giden tonlarını tercih etmiştir. Görsel 50'de ise turuncu ve turuncunun koyuya doğru giden tonlarını tercih etmiştir. İki görselde de hızlı fırça darbeleri ve hareketleri ile eserlerin dinamik etkisi artırılmıştır. Görsel 49'da melankoli kavramı, izleyicide tekinsizlik hissine neden olan mekan ile aktarılmaktadır. Görsel 50'de ise melankolik his; sisler ve dumanlar içinde kalmış mavi rengini kaybetmiş gökyüzü ile aktarılmaktadır. Eserlerin ana temasını melankolik doğa oluşturmaktadır. Canlı, enerji verici ve dikkat çekici renkler yerine soluk, dramatik ve çarpıcı renklerin hakim olduğu eserler izleyicilerde depresif algıyı harekete geçirmektedir.

Görsel 51. İlhan Kara, Antik Doğa, T.Ü.Y.B., 100x130 cm, 2022

Kara, Görsel 51'deki eserinde mavi ve tonlarından oluşan bir palet kullanmayı tercih etmiştir. Eserin temelleri üçgen kompozisyon üzerine uyarlanmaktadır. Yatay-dikey çizgiler ile açık-koyu renkler eserde kontrast oluşturmaktadır. Eserin konusunu, unutulmaya yüz tutmuş antik bir yapıtın, doğada tek başına kalması oluşturmaktadır. Yalnızlık kavramı ile izleyicide melankolik duyguların harekete geçirilmesi amaçlanmıştır. Freud'un "tekinsiz" kavramına yaklaşımı, eserde mekan ile aktarılmak istenmiştir.

Görsel 52. İlhan Kara, Kanlı Ay, T.Ü.Y.B., 100x130 cm, 2022

Görsel 52'deki eserde koyu renkler hakimdir. Koyu renklerin içindeki koyu renklerle eser, doğanın karamsar ruh halini yansıtmaktadır. Kara, eserinde doğayı depresif, karamsar ve dramatik bir algıda yansıtmayı tercih etmiştir.

Kara, doğanın her zaman insanlar için neşeli, huzurlu ve güzel anlardan oluşmadığı fikrine dayanarak, doğanın, görünmeyen ve göz ardı edilen depresif ruh halini gözler önüne sermeyi amaçlamıştır. Eserdeki kırmızı ay ile Claude Monet'in "Gündoğumu" adlı eserindeki kırmızı güneşe atıfta bulunulmuştur.

Görsel 53. İlhan Kara, Kayıp, T.Ü.Y.B., 90x110 cm, 2022

Kara, Görsel 53'deki eserde melankolik doğayı renkleri ve resmin ortasında suyun içinde yüzen ağaç gövdesi ile anlatmak ister. Kasvetli, dramatik ve depresif renklerle görselin hüznü teması güçlenmektedir. Eser adından da anlaşılacağı üzere yok olmaya doğru giden doğayı vurgulamaktadır.

Görsel 54. İlhan Kara, Maden Ocakları 1, T.Ü.Y.B., 90x110 cm, 2023

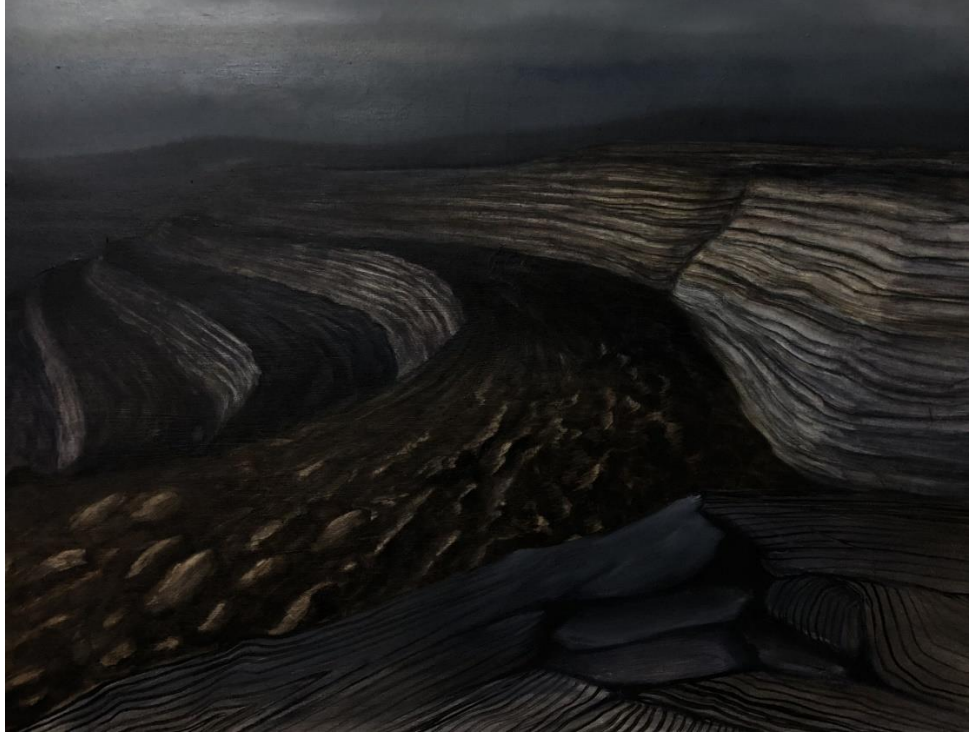
Kara, Görsel 54'deki eserinde doğada meydana gelen depremin görüntüsünü, insanlara özgü bir durum olan, melankoli ile özdeşleştirmek istemiştir. Sisli, puslu, dramatik ve soluk renk paletiyle izleyiciyi karşılayan bu eser, doğanın depresif ruh halini yansıtır. Eserin orta kısmında dikkatleri üzerine çeken, açık-koyu renklerin zıtlık oluşturduğu çatlamış yer tabakası öfke patlamalarını sembolize eder. Ön planda kullanılan canlı sarı yavaşça yerini soluk gri tonlarına bırakmaktadır. Sarının yerini gri tonlara teslim etmesi Romantizm dönemindeki sanayi devrimine bir atıfta bulunmak amacıyla tercih edilirken tuvalin ön alt kısmında kullanılan grafiksel çizgiler günümüz teknolojisini sembolize etmektedir.

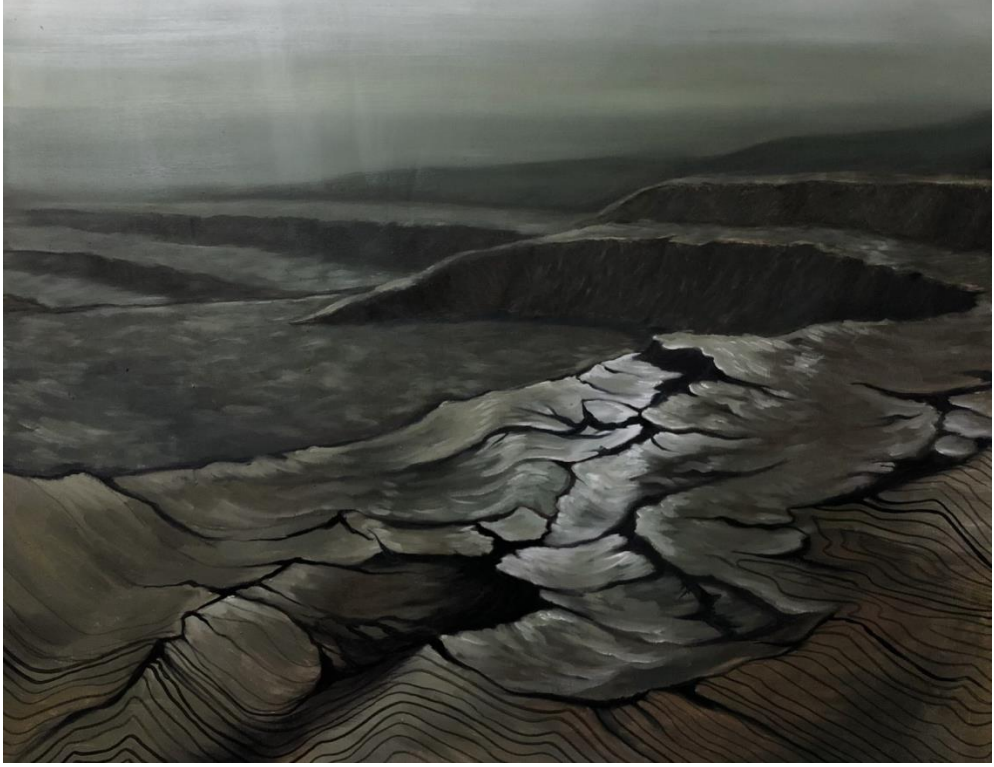
Görsel 55. İlkhân Kara, Maden Ocakları 2, T.Ü.Y.B., 90x110 cm, 2023

Görsel 55’deki eser Romantizm dönemindeki “doğa insandan üstündür” anlayışından ilham almaktadır. Eserin geneline hakim olan doğa görüntüsünün içindeki kamyon, insanların doğa yanındaki küçüklüğünü ve acizliğini temsil etmektedir. Doğa ile mücadele içerisinde olan insanlar hem doğayı yok etmeye çalışmakta hem de doğada yaşamsal faaliyetlerini sürdürmeye çalışmaktadır. Resimde soğuk renklerin sıcak renklere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Soğuk renklerin içinde bulunan koyu mavi, gri ve siyah renkler depresif duyguları harekete geçirir. Sıcak renkler ise doğanın pozitif duygularının ne kadar azaldığına dair bilgi vermektedir. Görsel 54’de ve Görsel 55’deki eserlerde, insanlar tarafından doğal formlarını kaybetmiş doğa görüntüleri kadraja alınmaktadır.

Görsel 56. İlhan Kara, Maden Ocakları 3, T.Ü.Y.B., 90x110 cm, 2023

Görsel 56'daki eserin genel havası Freud'un tekinsizlik kavramıyla denk düşmektedir. Bunun sebebi izleyicinin gördüğü mekan içinde kendisini güvensiz hissetmesinden kaynaklanır. Koyu içinde koyu renklerin bir arada kullanıldığı bu eser; melankolik duyguların izleyicide tetiklenmesine yol açmaktadır. Doğa pozitif enerjisini yitirmiş bulunup negatif enerjisini gözler önüne sermektedir. Gece saatlerinin yansıtılmak istenen havası, yas algısını sembolize etmektedir.

Görsel 57. İlhan Kara, Maden Ocakları 4, T.Ü.Y.B., 90x110 cm, 2023

Görsel 57'deki eserde melankolik doğa Görsel 54'deki gibi yorumlanmaktadır. Tek farkı; renk paletinin, doğanın kendi rengi olan yeşilin tonlarından oluşmasıdır. Eserde yeşil tonlarının en soğuk ve solgun halleri ele alınmaktadır. Sisli, puslu ve kasvetli hava perspektifi durağanlığı ve kaybedilmiş dinamizmi sembolize etmektedir.

Görsel 58. İlhan Kara, Maden Ocakları, T.Ü.Y.B., 110x170 cm, 2024

Görsel 58'deki eser ise "Maden Ocakları" serisinin en büyük eseridir. Geniş hava perspektifinin ve uzaktan ele alınan arazi kavramı ile doğanın ne kadar çok bölümünün doğal görüntüsünü kaybettiği vurgulanmaktadır. Mavi ağırlıklı tonların eserlerde yoğun bir şekilde kullanılması izleyicide melankolik duyguları tetikleyen en önemli etkidir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Melankoli, geçmişten günümüze kadar birçok farklı dalda ele alınmış bir konudur. Tarihte melankoli kavramı üzerine çeşitli araştırmalar yapılmış ve pek çok fikir ortaya atılmıştır. Bu fikirler ve araştırmalarda, melankoli hakkında günümüze ışık tutan önemli bilgilere ulaşılmıştır. Melankolik insanlar, depresyona, üzüntüye ve ani duygu geçişlerine yatkınlıkları ile sağlık alanında önemli bir yere sahiptirler. İnsanların çevresindeki herhangi bir nesnenin veya bir olayın, melankolik bireyler üzerindeki duygu durumlarını nasıl etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

İnsanlık yeryüzünde var olduğu andan bugüne kadarki yaşamakta olduğu süreç içerisinde her zaman doğa ile bir etkileşim ve mücadele içerisinde olmuştur. Doğa, çoğu insana huzur dolu, dinlendirici, kusursuz, pozitif enerji kaynağı ve yaşam dolu duygular aktarırken çoğu insana ise hayatın acı gerçeklerinin yaşantısal izlerini hissettiren, melankoli duygularını dürtüleyen, özlem duygularını uyandıran bir kavramdır. Resimde doğanın ele alınış biçimleri bölümünde “doğa” kavramının sanat tarihi boyunca, sanatçılar tarafından hangi açılardan ve yorumlardan ele alındığı üzerine araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar sonucunda “doğa” kavramının sanat tarihinin her döneminde farklı bir üslup ile ele alınmış ve farklı açılardan yaklaşmış bir konu olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmada melankolik doğa yorumları bölümünde, Rönesans döneminden güncel sanata kadar olan akımlar ve öne çıkan ressamlar ele alınmıştır. Sanat tarihindeki önemli ressamların ele aldıkları doğa temasını etkileyen ailevi, ruhsal, sağlık ve zihinsel problemlerinin sanatçıların eserlerine nasıl yansıdığı gözler önüne serilmiştir. Çoğunlukla insanlara ait bir duygu problemi olarak ele alınan “melankoli” kavramını, “doğa” kavramı ile bütünleştiren sanatçıların, izleyicilere kendi duygu ve düşüncelerini etkili bir şekilde aktardıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca sanat tarihindeki önemli gelişmelerin (Örneğin: Sanayi devrimi ve savaşların) sanat ve sanatçı üzerindeki etkilerinin, sanatçıların eserlerine çok fazla yansıdığı sonucuna da ulaşılmıştır.

Bulgular ve yorumlar bölümünde “melankolik doğa” resimlerinin, güncel yorumu ile ilgili çalışmalar yapılmış ve sanatçı adaylarına ilham olabilecek bilgilere ulaşılmıştır. Günümüz ressamlarının, sanatsal arayış süreçlerine katkıda bulunabilecek bilgilere ulaşılmış ve duyguların sanattaki yerinin ne kadar önemli olduğunun sonuçlarına varılmıştır.

5.2. Öneriler

Bu araştırma sonucunda ulaşılan bilgiler üzerine şu öneriler sunulmaktadır;

Melankoli kavramının tarihsel sürecini öğrenmek, sanat ve sanatçı ilişkilerine çok büyük değer katmaktadır. Bu araştırmada ortaya çıkan melankoli ile ilgili bilgileri sanatçı adayları günümüzde ve ileriki zamanlarda üretecekleri sanat eserlerinde, nasıl ve ne amaçla yansıtacaklarına dair bilgilere ulaşmaktadır.

Sanatçı adaylarının sanatsal arayış süreçlerini çeşitlendirmede melankolik doğa resimleri ile ilgili çalışmalara yönelerek sanatsal çeşitliliklerini arttırabilirler

Sanatçı adaylarının gerek kendi yaşadıkları melankolik durumları gerekse günümüzde yaşanan melankoli durumunu resimle sembolize ederek izleyicileri de bu duruma ortak edebilir.

KAYNAKÇA

- Altuna, S. (2023). *Ünlü ressamların hayatları ve eserleri*. (4. Baskı). İstanbul: Hayalperest yayınevi.
- Berger, J. (2019). *Manzaralar*. (Çev: B. Eyüboğlu, Ö. Dalkıran ve O. Tecimen). (2. Baskı). İstanbul: Metis yayınları.
- Brown, A. (2014). *Güncel sanat ve ekoloji*. (Çev: E. Gözgülü ve Y. Adam). İstanbul: Lal yayınları.
- Dempsey, A. (2019). *Modern sanat*. (Çev: D. Öztok). (1. Baskı). İstanbul: Teas yayıncılık.
- Dickerson, M. (2023). *A'dan z'ye sanat tarihi*. (Çev: O. Düz). (4. Baskı). İstanbul: Say yayınları.
- Eco, U. (2023). *Orta çağ estetiğinde sanat ve güzellik*. (Çev: K. Atalay). (13. Baskı). İstanbul: Can sanat yayınları.
- Fleming, J. and Honour, H. (2016). *Dünya sanat tarihi*. (Çev: H. Abacı). (1. Baskı). İstanbul: Alfa basım yayım dağıtım san. ve tic. ltd. şti.
- Freud, S. (2021). *Sigmund freud "yas ve melankoli"*. (Çev: L. Uslu). (4.Baskı). İzmir: Cem yayınevi.
- Gombrich, E. H. (1997). *Sanatın öyküsü*. (Çev: E. Erduran ve Ö. Erduran). İstanbul: Remzi kitapevi.
- Göbelez, M. (1995). *Sinir sistemi hastalıkları*. Ankara: Göbelez gıda.
- Graf, M. (2023). *Modern ve çağdaş sanat kafası*. (1. Baskı). İstanbul: Hayalperest yayınevi.
- Grzykowski, E. (2022). *Sanat 101 leonardo da vinci'den andy warhol'a sanat hakkında bilmeniz gereken her şey*. (Çev: O. Düz). (14. Baskı). İstanbul: Say yayınları.
- Hodge, S. (2022). *Modern sanatın kısa öyküsü*. (Çev: D. Öztok). (2. Baskı). İstanbul: Teas yayıncılık.

- Hodge, S. (2023). *Sanatın kısa öyküsü*. (Çev: D. Öztok). (9. Baskı). İstanbul: Teas yayıncılık.
- Hodge, S. (2023). *Dakikalar içinde sanat*. (Çev: D. Dalgakıran). İstanbul: Kronik.
- Hodge, S. (2024). *100 başyapıtta sanat “en önemli sanat eserleri neyi anlatıyor”*. (Çev: E. Özensoy). (1. Baskı). İstanbul: Say yayınları.
- Klingsöhr-Ieroy, C. (2006). *Gerçeküstüculük (sürrealizm)*. (Çev: M. T. Yalım). İstanbul: Taschen yayınları ve remzi kitabevi.
- Rapelli, P. (2003). *Monet empresyonizm akımının önderi ve savunucusu*. (Çev: K. Özturan). Ankara: Dost kitapevi.
- Rebenich, S. (2024). *Antik çağ*. (Çev: B. Öztürk). İstanbul: Say yayınları.
- Robinson, M. (2014). *Turner 500 görsel eşliğinde yaşamı ve eserleri*. (Çev: M. K. İz). İstanbul: Türkiye iş bankası kültür yayınları.
- Rodgers, N. (2014). *Antik yunan*. (Çev: Ü. E. Uysal). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür yayınları.
- Şenyapılı, Ö. (2004). *Modern öncesi*. İstanbul: Boyut yayın grubu.
- Şenyapılı, Ö. (2004). *Romantizm*. İstanbul: Boyut yayın grubu.
- Teber, S. (1997). *Melankoli normal bir anomali*. İstanbul: Say yayınları.
- Turani, A. (1980). *Sanat terimleri sözlüğü*. (4. Baskı). Ankara: Toplum yayın evleri.
- Zeidler, B. (2005). *Claude monet hayatı ve eserleri*. (Çev: A. Eren). İstanbul: Literatür yayıncılık.

http-1:

<https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi:19.02.2023)

http-2:

<https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi:19.02.2023)

http-3:

<https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi:14.04.2023)

http-4:

https://tr.wikipedia.org/wiki/Lascaux#/media/Dosya:Lascaux_painting.jpg

(Erişim Tarihi:15.04.2023)

http-5:

https://smarthistory.org/the-villa/7688864276_7ad1eb4de9_k/

(Erişim Tarihi: 15.04.2023)

http-6:

https://www.wga.hu/html_m/g/gentile/adormagi/adormagp.html

(Erişim Tarihi: 15.04.2023)

http-7:

https://tr.wikipedia.org/wiki/Mona_Lisa#/media/Dosya:Mona_Lisa,_by_Leonardo_da_Vinci,_from_C2RMF_retouched.jpg

(Erişim Tarihi:15.04.2023)

http-8:

<https://wikioo.org/paintings.php?refarticle=8Y3LW5&titlepainting=The%20White%20Peacock&artistname=Jan%20Weenix>

(Erişim Tarihi:15.04.2023)

http-9:

<https://hoghheim.com/blogs/sanat-tarihi/rokoko-sanat-akimi-nedir-tarihi-sanatcilari-karakteristigi-eserleri-ve-fazlasi>

(Erişim Tarihi:20.04.2023)

http-10:

<https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/John-Martin/1342452/Unutulmu%C5%9Flu%C4%9Fun-Sular%C4%B1n%C4%B1-Arayan-Sadak.html>

(Erişim Tarihi:15.04.2023)

http-11:

<https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Claude-Monet/21526/Nil%C3%BCferler-G%C3%B6leti-%C3%9Czerindeki-K%C3%B6pr%C3%BC.html> (Erişim Tarihi:28.04.2023)

http-12:

<https://www.musee-orsay.fr/fr/oeuvres/les-cypres-cagnes-150>

(Erişim Tarihi:29.04.2023)

http-13:

<https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-g/gogh-vincent-willem-van/vincent-willem-van-gogh-yildizli-gece-364/>

(Erişim Tarihi:29.04.2023)

http-14:

<https://novusart.co.uk/barbara-wright/> (Erişim Tarihi:30.04.2023)

http-15:

<https://www.pxfuel.com/tr/desktop-wallpaper-qbhxy>

(Erişim Tarihi:.10.05.2023)

http-16:

<https://www.repro-tableaux.com/a/paul-kllee/mildtropischelandschaft19.html>

(Erişim Tarihi:14.04.2023)

http-17:

<https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-p/pollock-jackson/jackson-pollock-sonbahar-ritmi-11724/>

(Erişim Tarihi:14.04.2023)

http-18:

<https://www.wikiart.org/en/anselm-kiefer/margarethe>

(Erişim Tarihi:14.04.2023)

http-19:

<https://www.wikiart.org/en/peter-doig/architect-s-home-in-the-ravine-1991>

(Erişim Tarihi:14.04.2023)

http-20:

<https://ocula.com/institutions/singapore-art-museum/artworks/geraldine-javier/ella-amo%E2%80%99-apasionadamente-y/>

(Erişim Tarihi:14.04.2023)

http-21:

<https://www.njidekaakunyilicrosby.com/work/cassava-garden>

(Erişim Tarihi:14.04.2023)

http-22:

https://www.sanatin Yolculugu.com/giorgione-firtina/#google_vignette

(Erişim Tarihi:10.05.2024)

http-23:

[https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Tiziano-](https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Tiziano-Vecelli/129535/Mecdelli-Meryem%2C-T%C3%B6vbe%2C-c.1567-8.html)

[Vecelli/129535/Mecdelli-Meryem%2C-T%C3%B6vbe%2C-c.1567-8.html](https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Tiziano-Vecelli/129535/Mecdelli-Meryem%2C-T%C3%B6vbe%2C-c.1567-8.html)

(Erişim Tarihi:11.05.2024)

http-24:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Claude_Lorrain -](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Claude_Lorrain_-_Imaginary_View_of_Tivoli_-_WGA04984.jpg)

[Imaginary View of Tivoli - WGA04984.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Claude_Lorrain_-_Imaginary_View_of_Tivoli_-_WGA04984.jpg) (Erişim Tarihi:11.05.2024)

http-25:

<https://wikioo.org/tr/paintings.php?refarticle=8Y3GV3&titlepainting=The%20Windmill%20at%20Wijk%20bij%20Duurstede&artistname=Jacob%20Isaakszoon%20Van%20Ruisdael%20%28Ruysdael%29>

(Erişim Tarihi:14.04.2023)

http-26:

https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:%28Venice%29_Fire_in_the_oil_warehouses_at_San_Marcuola_by_Francesco_Guardi_-_Gallerie_Accademia.jpg

(Erişim Tarihi:11.05.2024)

http-27:

<https://gallerix.org/storeroom/775186124/N/791077802/>

(Erişim Tarihi:11.05.2024)

http-28:

<https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-f/friedrich-caspar-david/caspar-david-friedrich-karda-manastir-295/>

(Erişim Tarihi:11.05.2024)

http-29:

<https://www.artnewspaper.com.tr/2024/01/11/caspar-david-friedrich-bilinmezlikten-sohrete-yukselisi> (Erişim Tarihi:14.05.2024)

http-30:

<https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-caspar-david-friedrich-influentia> (Erişim Tarihi:11.05.2024)

http-31:

<https://galeriemontblanc.com/en/products/hannibal-and-his-men-crossing-the-alps-william-turner> (Erişim Tarihi:14.05.2024)

http-32:

<https://thinpo.com/william-turner-kimdir-en-onemli-eserleri/> (Erişim Tarihi:14.05.2024)

http-33:

<https://arkeofili.com/monet-resimlerinde-aslinda-hava-kirliligini-tasvir-etti/> (Erişim Tarihi:14.05.2024)

http-34:

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/constable-salisbury-cathedral-from-the-meadows-t13896> (Erişim Tarihi:15.05.2024)

http-35:

https://www.wikidata.org/wiki/Q328523#/media/File:Monet_-_Impression,_Sunrise.jpg (Erişim Tarihi:15.05.2024)

http-36:

<https://ivasanat.com/blog/empresyonizm-sanat-akimi-hakkinda-bilmeniz-gerekenler/> (Erişim Tarihi:15.05.2024)

http-37:

[https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Arnold_B%C3%B6cklin_-_Die_Toteninsel_I_\(Basel,_Kunstmuseum\).jpg](https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Arnold_B%C3%B6cklin_-_Die_Toteninsel_I_(Basel,_Kunstmuseum).jpg) (Erişim Tarihi:09.05.2023)

http-38:

<https://www.cafrande.org/intihar-eden-van-goghun-son-resimleri-ve-son-sozleri-boyle-olmek-istemistim/> (Erişim Tarihi:04.05.2024)

http-39:

<https://artucky.com/blogs/blog/edward-munch-the-scream-ciglik-tablosunun-hikayesi> (Erişim Tarihi:13.05.2024)

http-40:

<https://tr.pinterest.com/pin/614037730427815301/> (Erişim Tarihi:14.05.2024)

http-41:

https://renesansidandgemde.blogspot.com/2011/05/blog-post_23.html

(Erişim Tarihi:21.04.2024)

http-42:

<https://www.rauschenbergfoundation.org/art/artwork/canyon>

(Erişim Tarihi:22.04.2024)

http-43:

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/486573>

(Erişim Tarihi:22.06.2024)

http-44:

<https://art.seattleartmuseum.org/objects/25473/die-orden-der-nacht>

(Erişim Tarihi:24.07.2024)

http-45:

<http://omuryazilari.blogspot.com/2017/11/peter-doig.html>

(Erişim Tarihi:24.07.2024)

http-46:

<https://wikioo.org/tr/paintings.php?refarticle=AQQV7L&titlepainting=Untitled%2010%201%202&artistname=Zeng%20Fanzhi> (Erişim Tarihi:10.08.2024)

http-47:

<https://www.artsy.net/artwork/kibong-rhee-passage-to-illogic-a>

(Erişim Tarihi:10.08.2024)

http-48:

<https://www.artsy.net/artwork/kibong-rhee-black-shadow-eu-the-void>

(Erişim Tarihi:10.08.2024)

http-49:

<https://www.diazalama.com/works/> (Erişim Tarihi:01.09.2024)

http-50:

<https://www.diazalama.com/works/> (Erişim Tarihi:01.09.2024)

http-51:

<https://www.diazalama.com/works/> (Erişim Tarihi:01.09.2024)

